

Дел. бр.: 252/25

Датум: 15.09.2025.

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

2025-2029

V део

- НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА
- ПРАЋЕЊЕ НАПРЕДОВАЊА И ОЦЕЊИВАЊА УЧЕНИКА
- ПРОГРАМИ КОЈЕ РЕАЛИЗУЈЕ ШКОЛА
- ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

I НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Школски програм реализује се кроз обавезни, изборни и факултативни део. Обавезни део школског програма обухвата предмете и садржаје који су обавезни за све ученике одређеног нивоа и врсте образовања. Изборни део школског програма обухвата обавезне изборне предмете и изборне наставне предмете. Факултативни део школског програма обухвата садржаје којима се задовољавају интереси ученика, у складу са могућностима школе, као и садржаје и облике слободних активности (екскурзије, секције, културне и друге активности...). Циљеви и програмски задаци су јасно и прецизно одређени по разредима и доприносе ефикаснијој реализацији наставног садржаја. За остваривање циљева школског програма значајно је ефикасно планирање на годишњем и месечном нивоу, као и припремања наставника за свакодневну наставу. При остваривању школског програма водиће се рачуна о:

- изради ИОП-а за сваког ученика
- развојним сметњама;
- узрасним карактеристикама;
- индивидуалним способностима ученика;
- потребама ученика;
- интересовањима ученика;
- међупредметним компетенцијама;
- постојећим ресурсима школе (опремљеност, кадар...);
- циљевима дефинисаним Развојним планом;
- резултатима процеса самовредновања;
- другим факторима значајним за васпитно-образовни процес

II ПРАЋЕЊЕ НАПРЕДОВАЊА И ОЦЕЊИВАЊЕ УЧЕНИКА

Праћење напредовања ученика подразумева:

- процењивање нивоа психомоторног развоја детета/ученика
- индивидуализација
- израда ИОП-а (како би се осигурали оптимални услови за испољавање и развијање потенцијала сваког детета/ученика и пружила одговарајућа подршка)
- праћење напредовања детета/ученика током школске године (бележење података о постигнућима, процесу учења, напредовању, потешкоћама...), у педагошкој документацији, досијеу и портфолиу ученика.
- евалуација и ревизија ИОП-а

Педагошка документација садржи:

- личне податке о ученику,
- индивидуалне карактеристике ученика (јаке и слабе стране),
- податке о провери постигнућа (у складу са ИОП-ом),
- податке о активностима ученика,
- податке о напредовању ученика,
- податке о понашању ученика,

- препоруке за даљи рад.

Досије ученика садржи:

- личне податке о ученику,
- медицинску документацију и мишљења ИРК,
- мишљење дефектолога и психолога,
- план индивидуалних третмана,
- полугодишњи дефектолошки извештаји о напредовању детета

Школа предвиђа интерно праћење напретка ученика: иницијално тестирање на почетку школске године у оквиру предмета, критеријумске тестове у току шк. године, остале видове провере остварености исхода ИОП-а.

Оцењивање ученика:

Врши се на основу Правилника о оцењивању ученика (основне и средње школе), а у складу са ИОП-ом.

У првом разреду оцењивање је описно, а од другог до осмог разреда, као и у средњој школи, примењује се бројчано оцењивање. Праћење напредовања и остварености постигнућа ученика у току школске године обавља се формативним и сумативним оцењивањем. Формативно оцењивање - јесте редовно проверавање постигнућа ученика, садржи повратну информацију и препоруке за даље напредовање - оцена је описна и бројчана. Сумативно оцењивање - јесте вредновање постигнућа на крају програмске целине (теме) или за класификациони период из предмета и владања - оцена је бројчана и уноси се у дневник образовно-васпитног рада.

Родитељи су у могућности да прате напредовање своје деце током школске године преко есДневника, као и путем писаних извештаја, које добијају на крају сваког тромесечја, на полугодишту и на крају године.

III ПРОГРАМИ КОЈЕ РЕАЛИЗУЈЕ ШКОЛА

1. ПРОГРАМ ДОПУНСКЕ, ДОДАТНЕ И ПРИПРЕМНЕ НАСТАВЕ

Допунска настава

Организује се за ученике који стално или повремено заостају у савладавању наставних садржаја.

Циљ је омогућити ученицима који имају потешкоћа у савладавању наставних садржаја да исте усвоје.

Задаци:

- одређивање наставних садржаја које ученици нису усвојили током редовне наставе,
- помоћ у усвајању наставних садржаја (према ИОП-у),
- понављање, утврђивање и увежбавање стечених знања

У идентификацији ученика за које треба организовати допунску наставу учествује одељењски старешина, предметни наставник, родитељ, психолог. Допунским радом се

обухватају: ученици који перманентно имају потешкоћа у усвајању наставног градива, ученици који долазе из других школа, ученици који су због болести, породичних и других оправданих разлога одсуствовали са наставе дужи временски период, ученици који у континуитету добијају негативне оцене из неког предмета, ученици који су из одређеног предмета показали недовољан успех или ишли на поправни испит. Чим савлада предвиђене наставне садржаје, ученик престаје са допунским радом.

Начин остваривања програма:

- Благовремена идентификација ученика којима је потребна допунска настава,
- Допунска настава се организује једном недељно, током целе школске године,
- Са ученицима се раде посебно припремљени задаци, вежбе (у складу са ИОП-ом),
- Континуирано проверавање у којој мери ученици усвајају наставне садржаје,
- Одељењско веће прати ефекте допунске наставе

Додатна настава

Организује се за ученике са посебним интересовањима и склоностима за поједини наставни предмет.

Циљеви:

- Омогућавање ученицима са посебним интересовањима или склоностима за поједини наставни предмет да прошире своја знања и развију вештине,
- Подстицање ученика на испољавање своје успешности (креативности, надарености) корз учешће у ваннаставним облицима рада

Задаци:

- Допуњавање обавезних наставних садржаја сходно израженој даровитости ученика (ИОПЗ),
- Утврђивање конкретног програма рада за сваког даровитог ученика у складу са његовим интересовањима,
- Праћење развоја и напредовања даровитих ученика

Начин остваривања програма:

- Идентификација даровитих и талентованих ученика,
- Додатна настава се организује на основу идентификације даровитих ученика, а обично једном недељно у току школске године,
- Опредељивање ученика за додатни рад и његово трајање је добровољно,
- Праћење развој и напредовања даровитих ученика,
- Усавршавање утврђених програма рада,
- Подстицање ученика на укључивање у различите облике ваннаставних активности (конкурси, такмичења...)

Припремна настава

Организује се ради припреме ученика за завршни испит (на крају 8. разреда) и за ученике упућене на разредни испит.

Циљ:

- Припрема ученика за полагање завршног испита или разредног испита

Задаци:

- усклађивање утврђених наставних садржаја са могућностима сваког појединца (према ИОП-у),
- пружање помоћи ученицима да наставне садржаје усвоје (према ИОП-у)

Начин остваривања програма:

- Припремна настава за ученике 8. разреда се организује у другом полугодишту,
- Припремну наставу спроводе наставници оних предмета који се полажу на завршном испиту,
- Са ученицима се раде посебно припремљени задаци, вежбе (у складу са ИОП-ом),
- Припремна настава за ученике упућене на полагање разредног испита се организује по потреби, према садржајима из програма наставе; пре полагања испита

2. ПРОГРАМ КУЛТУРНИХ АКТИВНОСТИ ШКОЛЕ

Културна и јавна делатност школе обухвата широк спектар деловања.

Циљ културне делатности школе је унапређивање образовно-васпитног рада, развијање стваралаштва, интересовања и склоности деце са развојним сметњама, као и афирмација свих ваннаставних активности.

Задаци школе у остваривању културних и друштвених активности су :

- социјализација и интеграција деце са сметњама у развоју кроз партиципацију у различитим активностима у социјалном окружењу;
- успостави и организује сарадњу са културним институцијама социјалног окружења (музеји, галерије, библиотека, позориште, биоскоп...);
- презентује ученичка постигнућа, способности и стваралаштво кроз разноврсне активности
- поштује и прати интересовања ученика, склоности, са циљем да се поспеше креативност, маштовитост, заједништво и колективни дух, ангажованост према друштвеној и социјалној стварности
- укључивање породице у културне активности школе;

Програмски садржаји:

- Свечани пријем првака,
- обележавање Дечије недеље,
- обележавање школске славе Св. Саве
- изложба ликовних и литерарних радова,
- учешће на ликовним конкурсима,
- обележавање празника и значајних датума (националних и међународних),
- обележавање Дана школе
- посете позоришту, биоскопу, библиотеци, музеју, галеријама...

- прослава матуре (8. раз. и 3. раз. СШ)
- заједничке културне активности са установама културе у локалној самоуправи

Начин остваривања програма

Програм културних активности школе остварује се организацијом изложби, приредби, прослава, концерата, смотри,...Реализатори културних активности најчешће су наставници, васпитачи и ученици (Ученички парламент). У реализацији Програма културних активности значајна погодност за нашу школу је то што су нам у близини све важне установе културе, као што су: музеј, градска библиотека, биоскоп, Народно и Дечије позориште, Савремена галерија, удружења...

3. ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ СПОРТА И СПОРТСКИХ АКТИВНОСТИ

Циљ програма школског спорта и спортских активности школе је да кроз јединство наставних, ваннаставних и ваншколских активности утиче на:

- целокупан психофизички развој деце/ученика;
- развијање здравих навика и свести о очувању и унапређивању здравља;
- правилну примену физичког вежбања
- промоцију здравих стилова живота у циљу превенције насиља, наркоманије и деликвенције.

Задаци

- подстицање раста и развоја деце/ученика;
- утицање на правилно држање тела;
- развој и усавршавање моторичких способности (у складу са могућностима сваког појединца);
- подстицање ученика да стечене вештине и навике користе у свакодневним условима живота;
- неговање тимског духа и осећаја припадности;
- развијање такмичарског духа

Програмски садржаји

- Корективно – педагошки рад,
- свакодневно вежбање у оквиру пројекта „Покренимо нашу децу,,
- крос,
- Дан школе – спортски дан,
- секције - (стони тенис, шах, зумба, фудбал),
- учешће на спортским такмичењима (на покрајинском, републичком и међународном нивоу) у фудбалу, кошарци, одбојци, стоном тенису, шаху, атлетици;
- организовање недеље школског спорта (у оквиру Дечије недеље),
- организовање међуодељенских такмичења (Игре без граница)
- Летњи камп (школа пливања, школа јахања, школа спорта...)

- посета куглани
- посета клизалишту
- спортске игре ученика млађег школског узраста (Мађарска, Румунија)
- посете спортским догађајима,
- сусрети са истакнутим спортистима,
- презентације спортских клубова,
- организовање спортских сусретата на којим ће учествовати ученици, родитељи и наставници.

Начин остваривања програма:

Програм школског спорта се остварује на часовима физичког и здравственог васпитања, на ваннаставним активностима кроз слободне активности, активности у природи, школска и ваншколска такмичења. Рад се одвија у интересним групама , секцијама или школским екипама које се формирају према способностима и полу.

У реализацији програма спортских активности, значајна погодност за нашу школу је сарадња са ЈКП Стадион и могућност бесплатног коришћења спортских терена и клизалишта у договореним терминима.

4. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

УВОД

Сви облици насиља, злостављања, злоупотребе, занемаривања и дискриминације деце којима се угрожава или нарушава физички, психички и морални интегритет личности детета представљају повреду једног од основних права детета наведених у **Конвенцији Уједињених нација о правима детета**, а тоје право на живот, опстанак и развој. Одредбе Конвенције односе се на заштиту детета од:

- Физичког и менталног насиља, злоупотребе и занемаривања
- Свих облика сексуалног злостављања и искоришћавања
- Отмице и трговине децом
- Свих других облика искоришћавања (експлоатације) штетних по било који вид дететове добробити
- Нехуманих и понижавајућих поступака и кажњавања
- Ускраћивања информација и правичног поступања у заштити приватности
- Ускраћивања подршке за физички и психички опоравак и социјалну реинтеграцију детету које је било изложено насиљу.

Протокол поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање и Правилник о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности проистичу из низа прописа који утврђују права детета и ученика у Републици Србији и остварују се у складу са Уставом РС, ратификованим међународним уговорима, низом појединачних закона, као и Законом о основама система образовања и васпитања ("Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/2018 – др. Закон, 10/2019, 27/2018 – др. Закон, 6/2020, 129/2021 и 92/2023) и другим прописима којима се регулишу права детета и ученика.

На основу Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање и Правилник о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности - школа доноси Програм заштите ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања којим прописује садржаје и начине спровођења превентивних и интервентних активности, услове и начине за процену ризика, начине заштите од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације, праћење ефеката предузетих мера и активности.

Забрана дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања у школи се односи на сваког – децу, ученике, запослене, родитеље (законске заступнике) и трећа лица.

Тим за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања – именован од стране директора Школског центра - израдио је Програм заштите ученика од дискриминације, насиља, злостављања, занемаривања.

Полазне основе за израду Програма биле су:

- Законом о основама система образовања и васпитања (*"Сл. гласник РС", бр. 88/2017, 27/2018 – др. Закон, 10/2019, 27/2018 – др. Закон, 6/2020, 129/2021 и 92/2023*)
- Правилник о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање (*"Сл. гласник РС" бр. 11/2024*),
- Правилника о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности (*"Сл. гласник РС", бр. 65/2018*);
- Правилника о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време боравка у школи и свих активности које организује Школски центар са домом ученика „Доситеј Обрадовић“ (*Дел. бр. 77/25 од 5.2.2025.*),
- Правилника о обављању друштвено-корисног, односно хуманитарног рада у установама образовања и васпитања (*"Службени гласник РС", број 10 од 9. фебруара 2024.*)

Програм је саставни део Школског програма а састав чланова Тима, активности и план рада Тима су конкретизоване у Годишњем плану рада школе.

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Програм заштите утврђује се на основу анализе стања безбедности, присутности различитих облика и интензитета дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања у Школском центру, специфичности Школског центра и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада истог.

Програмом заштите обезбеђују се услови за сигурно и подстицајно одрастање и развој ученика, заштиту од свих облика дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и социјалну реинтеграцију детета и ученика које је извршило, односно било изложено дискриминацији, насиљу, злостављању или занемаривању. Програмом заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања Школски центар одређује мере и активности које обезбеђују развијање и неговање позитивне атмосфере и безбедно окружење, дефинише превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временску динамику остваривања.

ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ПРОГРАМА

Принципи на којима се заснива Програм односе се на:

- * Право на живот, опстанак и развој;
- * Стварање услова који ученицима обезбеђују оптималан развој;
- * Поступање у најбољем интересу детета;
- * Обезбеђивање поверљивости података и заштита права на приватност ученика;
- * Учешће ученика у свим фазама процеса заштите, кроз благовремена и континуирана обавештења, на начин који одговара њиховом узрасту и разумевању ситуације и кроз могућност да изразе своје мишљење.

Циљеви и задаци Програма заштите

Општи циљеви:

- * Подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих укључених у живот и рад Школе за препознавање насиља, злостављања и занемаривања;
- * Дефинисање поступака и процедура за заштиту од насиља као и за реаговање у ситуацијама насиља;
- * Информисање свих укључених у рад Школе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља;
- * Спровођење поступака реаговања у ситуацијама насиља;
- * Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања;

Специфични циљеви:

- * Ангажовање постојећих ресурса школе за стварање безбедног и подстицајног окружења;
- * Укључивање различитих учесника образовно-васпитног процеса у превенцију и заштиту деце кроз наставне и ваннаставне активности;
- * Обезбеђивање превентивне и заштитне улоге школског спорта
- * Сарадња са родитељима и другим законским заступницима/ хранитељима путем Савета родитеља, родитељских састанака, индивидуалних и групних разговора
- * Оспособљавање свих запослених и родитеља и других законских заступника/ хранитеља за рано препознавање знакова у понашању ученика који указује на потенцијално насилничко понашање;
- * Пружање помоћи ученицима у савладавању личних проблема и проблема у учењу,
- * Информисање свих укључених у живот и рад школе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља и реаговање у ситуацијама насиља;
- * Стално праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности програма заштите;

- * Ублажавање и отклањање последица насиља и реинтеграција ученика у заједницу вршњака и живот установе;
- * Саветодавни рад са ученицима који врше насиље, који трпе насиље и који су посматрачи насиља.

Задачи Програма заштите

- * Анализа стања у циљу процене безбедности;
- * Планирање превентивних активности;
- * Дефинисање процедура у ситуацијама насиља, улога и одговорности;
- * Развијање сарадње са установама и институцијама које се баве децом и породицом;
- * Информисати ученике и родитеље о садржајима који су важни за безбедност и активности образовно-васпитне установе на плану превенције;
- * Промовисање примере добре праксе у реализацији превентивних активности;
- * Извештавање о реализацији Програма заштите.

ТИМ ЗА ЗАШТИТУ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

Установа има посебан тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања (у даљем тексту: Тим за заштиту).

Чланове и руководиоца тима за заштиту одређује директор установе из реда запослених (обавезно наставник, васпитач, стручни сарадник, секретар и по потреби други запослени). Број и састав чланова тима за заштиту зависе од специфичности установе (врста и величина установе, организација рада, издвојена одељења, присуство деце и ученика из мањинских и маргинализованих група и др.). Директор одређује, психолога, педагога или, изузетно, другог запосленог – члана тима за заштиту, као одговорног за вођење и чување документације о свим ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања у којима тим за заштиту учествује. Установа може да укључи у тим за заштиту представнике родитеља и локалне заједнице, ученичког парламента и по потреби одговарајуће представнике спољашње мреже заштите (представнике из социјалног и здравственог система, представника полиције и др.). Када тим разматра конкретне ситуације насиља у обавези је да поступа у складу са законом којим се уређује заштита података о личности.

Када тим за заштиту разматра конкретне ситуације насиља заседа искључиво у саставу који чине запослени (директор, стручни сарадници, секретар, наставници, васпитачи). По позиву могу да присуствују родитељи ученика учесника ситуације као и професионалци из спољашње заштитне мреже.

Изузетно од напред наведеног, у средњој школи основаној за потребе унутрашњих послова, обавезни члан тима за заштиту је и представник организационе јединице Министарства унутрашњих послова, надлежног за послове обуке, а рад тима за заштиту се прилагођава специфичностима рада те школе, у складу са општим актом установе.

Када је у питању насиље које ученик изврши према запосленом, запослени према ученику у присуству ученика/деце улога тима је да изради план заштите, односно план појачаног васпитног рада за ученика.

Задаци тима за заштиту су да:

- 1) припрема програм и план заштите од насиља у складу са специфичностима установе и утврђеним мерама за унапређивање на основу анализе стања;
- 2) процењује други и трећи ниво вршњачког насиља, учествује у изради плана заштите за ученике/ плана појачаног васпитног рада за ученике;
- 3) информисе децу и ученике, запослене и родитеље о планираним активностима и могућности тражења подршке и помоћи од тима за заштиту;
- 4) учествује у обукама и пројектима за развијање компетенција запослених потребних за превенцију и интервенцију у ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања;

- 5) предлаже мере за превенцију и заштиту, организује консултације и учествује у процени ризика и доношењу одлука о поступцима у случајевима сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања;
- 6) укључује родитеље у превентивне и интервентне мере и активности;
- 7) прати и процењује ефекте предузетих мера за заштиту деце и ученика и даје одговарајуће предлоге директору;
- 8) сарађује са стручњацима из других надлежних органа, организација, служби и медија ради свеобухватне заштите деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- 9) води и чува документацију;
- 10) извештава стручна тела и орган управљања.

ОБЛИЦИ НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

На основу *Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање („Сл. гласник РС“ бр. 11/2024)*

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног, односно понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета и ученика или запосленог.

Насиље и злостављање сматра се насиље запосленог према детету, ученику, другом запосленом, родитељу, односно другом законском заступнику (у даљем тексту: родитељ); ученика према другом детету, ученику или запосленом; родитеља према свом детету, другом детету и ученику, запосленом као и према трећем лицу.

Насиље и злостављање може да јави као физичко, психичко (емоционално), социјално и дигитално.

Физичко насиље је понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог; физичко кажњавање деце и ученика од стране запослених и других одраслих особа.

Психичко насиље је понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета и ученика или запосленог.

Социјално насиље и злостављање је понашање којим се искључује дете и ученик из групе вршњака и различитих облика социјалних активности, одвајањем од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањем информација, изоловањем од заједнице, ускраћивањем задовољавања социјалних потреба.

Дигитално насиље је злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу угрожавање достојанства личности и остварује се слањем порука, видео

записа, електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта (web site), четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и објављивањем садржаја или поверљивих личних података без сагласности (информација, слика, видео снимака и сл.).

Осим наведених облика, насиље и злостављање препознаје се и кроз: злоупотребу, сексуално насиље, насилни екстремизам, трговину људима, експлоатацију детета и ученика, породично насиље и др.

Злоупотреба детета и ученика је све оно што појединац, односно установа чини или не чини, што негативно утиче, наноси штету, ускраћује или смањује могућност за безбедан и здрав развој и доводи га у немоћан положај према појединцу или установи (злоупотреба у спорту, у политичке, верске, комерцијалне и друге сврхе). Злоупотреба подразумева и прекомерно подстицање, односно психолошки притисак на дете и ученика од стране родитеља ради постигнућа која могу да имају за последицу угрожавање нормалног психофизичког и социјалног развоја и најбољег интереса детета.

Сексуално насиље је понашање којим се дете и ученик сексуално узнемирава, наводи или приморава на учешће у сексуалним активностима које не жели, не схвата или за које није развојно дорастао или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

Насилни екстремизам је промовисање, заговарање, подржавање, припремање и учествовање у идеолошки мотивисаном насиљу за остваривање друштвених, економских, верских, политичких и других циљева.

Трговина људима је врбовање, превозење, пребацивање, скривање или примање лица, путем претње силом или употребом силе или других облика присиле, отмице, преваре, обмане, злоупотребе овлашћења или тешког положаја или давања или примања новца или користи да би се добио пристанак лица које има контролу над другим лицем у циљу експлоатације.

Експлоатација је рад који није у најбољем интересу детета и ученика, а у корист је другог лица, установе или организације. Ове активности могу да имају за последицу угрожавање физичког или менталног здравља, моралног, социјалног и емоционалног развоја детета и ученика, његову економску зависност, ускраћивање права на образовање и слободу избора.

Занемаривање и немарно поступање је пропуштање родитеља, друге особе која је преузела бригу о детету и ученику, установе или запосленог да у оквиру расположивих средстава обезбеди услове за правилан развој детета и ученика у свим областима, а што може да наруши његово здравље и развој.

Занемаривање у установи обухвата: ускраћивање појединих облика образовно-васпитног рада неопходних детету и ученику; нереаговање на сумњу о занемаривању или на занемаривање од стране родитеља; пропусте у обављању надзора и заштите детета и

ученика од повређивања, самоповређивања, употребе алкохола, дувана, наркотичког средства или психоактивне супстанце, укључивања у деструктивне групе и организације и др.

Кризни догађај је у већини случајева непредвидив догађај са потенцијално негативним последицама. Тај догађај и његове последице могу проузроковати значајну штету особама које су непосредно или посредно изложене кризном догађају.

Кризни догађај карактерише број жртава (повређених или настрадалих), материјална штета, психолошке реакције појединца и/или заједнице у целини, као и солидарност у сврху отклањања последица.

Кризни догађаји су:

- Природна смрт детета/ученика;
- Покушај убиства и убиство детета/ученика (у установи или ван ње);
- Покушај самоубиства ученика и самоубиство (у установи или ван ње);
- Природна смрт, самоубиство или убиство запосленог у установи;
- Саобраћајна незгода у којој је повређено или настрадало дете, односно ученик и/или запослени у установи;
- Нестанак детета/ученика;
- Масовно тровање у простору установе;
- Дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу и слично;
- Талачка криза;
- Насиље већих размера (масовне туче, вишеструка убиства, терористички напади);
- Техничко-технолошке опасности (експлозија, изливање, испаравање отровних материја и пожар);
- Природне катастрофе (поплаве, земљотреси, пожари...);
- Епидемија која је обухватила територију/општину на којој се налази установа;
- Други кризни догађаји, у смислу овог правилника.

У случају проглашења ванредне ситуације, односно ванредог стања, установа поступа у складу са прописима који то уређују.

Нивои и облици насиља

ПРВИ НИВО

Физичко насиље	Емоционално / психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Дигитално насиље
ударање чврга, гурање, штипање, гребане, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари...	исмејавање, омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, „прозивање“...	добацивање, подсмевање, игнорисање, искључивање из групе или фаворизовање на основу социјалног статуса, националности, верске припадности, насилно дисциплиновање, ширење гласина...	добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално додиривање, гестикулација..	узнемиравајуће „зивкање“, слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом, Путем веб-сајта...

ДРУГИ НИВО

Физичко насиље	Емоционално / психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Дигитално насиље
шамарање, ударање, гажење, цепање одела, „шутке“, затварање, пљување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу...	уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, одбацивање, манипулисање...	сплеткарење, игнорисање, неукључивање, неприхватање манипулисање, експлоатација, национализам...	Сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење...	огласи, клипови, блогови, злоупотреба форума и четовања, снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика..

ТРЕЋИ НИВО

Физичко насиље	Емоционално / психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Дигитално насиље
туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем...	заstraшивање уцењивање, рекетирање, ограничавање кретања, навођење на коришћење психоактивних супстанци, укључивање у секте, занемаривање...	претње, изолација, одбацивање, терор групе над појединцем / групом, организовање затворених група (кланова), национализам, расизам, сви облици дискриминације (непосредна дискриминација, посредна дискриминација, повреда начела једнаких права и обавеза, забрана позивања на одговорност, удруживање ради вршења дискриминације	завођење од стране одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест...	снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечија порнографија...

ОБЛИЦИ И НИВОИ ДИСКРИМИНАТОРНОГ ПОНАШАЊА

На основу Правилника о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности („Сл. гласник РС“, бр. 65/2018)

Под ДИСКРИМИНАЦИЈОМ, односно дискриминаторним понашањем, у смислу Закона подразумева се понашање којим се на непосредан или посредан, отворен или прикривен начин, неоправдано прави разлика или неједнако поступа, односно врши пропуштање чињења (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лице или групе лица, као и на чланове њихових породица или њима блиска лица, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, статус, мигранта, расељеног лица, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, социјалном и културном пореклу, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, сметњи у развоју и инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима, као и по другим основама утврђеним законом којим се прописује забрана дискриминације.

Извршилац дискриминације јесте лице – учесник у образовању, запослени, родитељ или треће лице, као и установа, њени органи и тела који својим чињењем или пропуштања чињења врше дискриминацију у процесу образовања и васпитања или у вези са њим, у свим релацијама.

Дискриминисано лице јесте лице – учесник у образовању, запослени, родитељ и треће лице, група – учесника у образовању, запослених, родитеља и трећих лица, чланови органа и тела установе који су претрпели дискриминацију у процесу образовања и васпитања или у вези са њим.

Насилно понашање није у сваком случају дискриминаторно, али свако дискриминаторно јесте насилно.

ОБЛИЦИ ДИСКРИМИНАТОРНОГ ПОНАШАЊА

Расизам подразумева уверење и понашање лица или групе лица засновано на ставу да неке расе имају супериорне карактеристике у односу на друге.

Сексизам подразумева уверење и понашање засновано на ставу да је мушки пол супериоран у односу на женски.

Хомофобија и трансфобија подразумева страх, мржњу и нетолеранцију према ЛГБТИ лицима и према сваком понашању које је изван оквира родних улога.

Ксенофобија подразумева интензивно и ирационално исказивање мржње према странцима.

Исламофобија подразумева мржњу, нетрпељивост и предрасуде према исламу и муслиманима.

Антисемитизам, подразумева мржњу, нетрпељивост и предрасуде према Јеврејима, као религијској групи или нацији.

Антициганизам, подразумева посебан вид расизма усмерен према ромском народу, а идеологија је заснована на историјски потхрањеним идејама о расној надмоћности појединих народа, а који се изражава кроз насиље, говор мржње, изабљивање, стигматизацију и дискриминацију.

Аблеизам, подразумева негативне предрасуде у односу на лица са сметњама у развоју и инвалидитетом.

ТЕШКИ ОБЛИЦИ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Тешки облици дискриминације, утврђени законом о забрани дискриминације, као што су:

- виктимизација (шиканирање и малтретирање лица или групе лица која тражи заштиту од дискриминације),
- сегрегација (одвајање припадника одређене групе од других лица или група лица),
- говор мржње,
- подстицање и удруживање ради вршења дискриминације,
- физички напад мотивисан мржњом због националне припадности, вере, пола или другог личног својства,
- сви други облици дискриминације који изазивају нарочито тешке последице по дискриминисано лице, односно групу, сврставају се у **трећи ниво**.

МАТРИЦА

Ради предузимања одговарајућих мера и благовременог реаговања на ризике од дискриминаторног понашања учесника у образовању, сачињава се **матрица за процену нивоа дискриминације**, тако што се уочено дискриминаторно понашање сврстава се у један од три нивоа дискриминаторног понашања, у зависности од:

I. узраст учесника у образовању;

(1) када је понашање учесника у образовању истог или приближног узраста (дете–дете, ученик–ученик, одрасли–одрасли), као и млађег према старијем, квалификује се као **први ниво**;

(2) када се узрасно старији учесник у образовању понаша дискриминаторно према млађем лицу, квалификује се као **други ниво**;

(3) када група учесника у образовању дискриминаторно понаша према лицу или другој групи, квалификује се као **трећи ниво**

II. Интензитет, трајање и учесталост дискриминаторног понашања;

Када се дискриминаторно понашање понавља или продужено траје у односу на исто лице, односно лица са сличним или истим личним својствима (раси, боји коже, националној и верској припадности или етничком пореклу, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, генетским особеностима, здравственом стању, сметњи у развоју и инвалидитету) тим за заштиту га квалификује у **следећи тежи облик** дискриминације.

Поновљена дискриминација, у смислу овог акта, подразумева више пута поновљено понашање лица или групе лица, односно поступање установе, њених органа или тела које је засновано на повређивању личних својстава лица или групе лица, а продужена – која се чине у дужем временском периоду према истом лицу или групи лица.

III. Облик и начин дискриминаторног понашања – узнемиравање и понижавајуће поступање

Узнемиравање и понижавајуће поступање јесте изговарање речи, односно слање писаних порука или предузимање радњи према лицу или групи лица на основу којих се посредно и са сигурношћу може закључити да вређају њихово достојанство на основу личног својства, проузрокују осећај понижености, узнемирености или одбачености, шири страх или непријатељство, односно ствара понижавајуће и увредљиво окружење.

Ако узнемиравање и понижавајуће поступање удружено врши група или се оно понавља, односно дуже траје, овакво дискриминаторно понашање квалификује се као дискриминација **другог нивоа**.

Ако је узнемиравање и понижавајуће поступање изазвало страх или непријатељско, понижавајуће и увредљиво окружење по дискриминисано лице или је довело до искључивања или одбацивања лица или групе лица, дискриминаторно понашање квалификује се као дискриминација **трећег нивоа**.

IV. Последица дискриминаторног понашања.

Када дискриминаторно понашање доводи или потенцијално може да доведе до угрожавања физичког, односно психичког здравља учесника у образовању, тим за заштиту га квалификује у **следећи тежи облик** дискриминације.

Уколико је у интервенцију на понашање укључена спољашња заштита (здравствена служба, установа социјалне заштите, полиција, Министарство, надлежна школска управа

Министарства, јединица локалне самоуправе, Повереник, правосудни органи и др.) тим за заштиту га увек квалификује као **трећи ниво** дискриминације.

Покренут прекршајни или судски поступак, не утиче на предузимање интервентних мера и активности.

Приликом сврставања у ниво дискриминаторног понашања учесника у образовању према наведеној матрици, место и време извршеног понашања утичу на избор врсте мере и активности које се предузимају у интервенцији.

Када се дискриминаторно понашање догоди ван простора установе, у било које време, а од стране учесника у образовању, установа предузима мере појачаног васпитног рада, без вођења васпитно-дисциплинског поступка. Уколико се дискриминаторно понашање догоди у простору установе у време образовно-васпитног рада и других активности, предузимају се мере појачаног васпитног рада, покреће, води и окончава васпитно-дисциплински поступак, у роковима и на начин утврђен Законом.

ШТА САДРЖИ ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ?

Програм заштите од насиља утврђује се на основу анализе стања безбедности, присутности различитих облика и интензитета насиља, злостављања и занемаривања, специфичности установе и резултата самовредновања и вредновања квалитета рада установе.

Програм заштите од насиља садржи:

- 1) начине на који се превентивне мере и активности уграђују у свакодневни живот и рад установе (васпитне, наставне и ваннаставне активности), на свим нивоима (појединац, васпитна група, одељењска заједница, ученички парламент, стручни органи, тела и тимови, родитељски састанци, родитељи – индивидуално и групно, савет родитеља);
- 2) стручно усавршавање запослених ради унапређивања компетенција запослених за превентивни рад, благовремено уочавање, препознавање, реаговање на насиље, злостављање и занемаривање;
- 3) начине информисања о обавезама и одговорностима у области заштите од насиља, злостављања и занемаривања;
- 4) подстицање и оспособљавање ученика за активно учествовање у раду одељењске заједнице, ученичког парламента, школског одбора и стручних органа установе;
- 5) подстицање ученика за обављање друштвено-корисног, односно хуманитарног рада;
- 6) садржаје и начине за појачан васпитни рад ради развијања самоодговорног и друштвено одговорног понашања;
- 7) поступке за рано препознавање ризика од насиља, злостављања и занемаривања;
- 8) начине реаговања на насиље, злостављање и занемаривање, улоге и одговорности и поступање у интервенцији када постоји сумња или се оно догађа;
- 9) облике и садржаје рада са свом децом и ученицима, односно онима који трпе, чине или су сведоци насиља, злостављања и занемаривања;
- 10) начине, облике и садржаје сарадње са породицом, јединицом локалне самоуправе, надлежном организационом јединицом полиције (у даљем тексту: полиција), центром за социјални рад, здравственом службом, правосудним органима и др.;
- 11) начине праћења, вредновања и извештавања органа установе о остваривању и ефектима програма заштите, а нарочито, у односу на:

- ✓ учесталост (број ситуација и број пријава) инцидентних ситуација и број пријава,
- ✓ заступљеност различитих облика и нивоа насиља, злостављања и занемаривања,
- ✓ број повреда,
- ✓ учесталост и (број васпитних и васпитно-дисциплинских поступака) поступака против ученика и дисциплинских поступака против запослених,
- ✓ број и ефекте планова заштите од насиља и планова појачаног васпитног рада,
- ✓ остварене обуке у превенцији насиља, злостављања и занемаривања и потребе даљег усавршавања,
- ✓ број и ефекте акција које промовишу сарадњу, разумевање и помоћ вршњака,
- ✓ квалитет сарадње укључености родитеља у креирању сигурног и подстицајног школског окружења у циљу превенције насиља,
- ✓ друге показатеље.

Планом заштите од насиља на годишњем нивоу дефинишу се превентивне и интервентне активности, одговорна лица и временска динамика њиховог остваривања и саставни је део годишњег плана рада установе.

Приликом израде програма заштите од насиља неопходно је да планиране активности одражавају актуелне потребе школе на основу анализе стања (сигурност и безбедност ученика, анализа ситуација насиља и ризичних понашања ученика из претходне школске године и сл.).

НАЧИНИ НА КОЈЕ СЕ ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ И АКТИВНОСТИ УГРАЂУЈУ У
СВАКОДНЕВНИ ЖИВОТ И РАД ШКОЛЕ НА СВИМ НИВОИМА

Превентивне активности заједнички планирају и спроводе ученици, родитељи и запослени.

АКТИВНОСТ	НОСИОЦИ АКТИВНОСТИ
Формирање Тима за заштиту ученика од дискриминације и насиља за наредну школску годину	Директор
Анализа стања, праћења дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања; вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције и интервенције	Тим за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања (ТИМ)
Израда Акционог плана превентивних активности за наредну школску годину	ТИМ
Организовање дежурства запослених	Директор и ТИМ
Усклађивање постојећих подзаконских аката школе са Законом и Посебним протоколом за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	Секретар
Дефинисање правила понашања и последица кршења правила понашања	ТИМ, Ученички парламент
Упознавање колектива са Програмом заштите ученика	Тим
Информисање ученика и родитеља о Тиму и његовим активностима и упућивање у могућност тражења помоћи и подршке од ТИМА и са садржајима Програма заштите	Одељењске старешине
Анкетирање ученика и родитеља о безбедности у школи и интернату	ТИМ
Учешће у пројектима и обукама за развијање потребних знања и вештина за превенцију и поступање у случајевима дискриминаторног или насилног понашања	ТИМ, наставници, одељењске старешине
Предавање за родитеље : - Како препознати и како се понашати уколико ваше дете трпи дискриминацију или насиље?	Одељењске старешине

Реализација радионица на сл. теме: - Превенција и интервенција насиља - Друштвене мреже – могућности и ризици - Толеранција - Гласине	Тим
Коришћење наставних и ненаставних садржаја, едукативних филмова, у превенцији дискриминације и насиља, а у циљу промовисања социјално прихватљивог понашања	Наставници, васпитачи, тим
Организовање слободних активности према предлозима Ученичког парламента (журке, прославе...)	Директор и ТИМ, Ученички парламент
Укључивање ученика у рад школске задруге „Доситејци“	Чланови ученичке задруге „Доситејци“
Републичка спортска такмичења школа за децу са сметњама у развоју (кошарка, одбојка, атлетика, стони тенис, шах), учешће на РТС кросу...	Наставници и васпитачи
Обележавање пригодних датума: - Дана школе (Доситејевих дана), Дечје недеље, Светског дана толеранције, Дана розе мајица, Недеље сећања, божићних и новогодишњих празника, Светосавске недеље...	Наставници, васпитачи, ученички парламент, наст. грађанског васпитања и верске наставе
Сарадња са установама, институцијама, удружењима на локалном нивоу (Црвени крст, домови здравља, установе културе)	Наставници, васпитачи
Акције „У туђим ципелама“ за неговање емпатичности и инклузивног приступа (посете Дому за децу са сметњама у развоју „Колевка“, посете Геронтолошком центру Суботица, посете предшколским установама...)	Наставници, васпитачи
Форум театар и други облици партиципаторне драме и интерактивног израза у уметности (игрокази, представе, манифестација „Палићке notiце“ – инклузивни хор...)	Наставници, васпитачи
Излети, посете, екскурзије	Тим за излете, посете и екскурзије
Продајне изложбе хуманитарног карактера	Тим за изложбе и манифестације
Хуманитарне акције	Тим за изложбе и манифестације

Учешће на ликовним конкурсима на нивоу школе, локалне заједнице, општине, републике...	Тим за изложбе и манифестације
Учешће у раду школске задруге „Доситејци“	Чланови задруге
Радионице за ученике: - Ненасилна комуникација - Умеће комуникације	Стручна служба, одељењске старешине
Групни рад са родитељима на родитељским састанцима: - Дискриминација и насиље у школи и породици, - Ненасилна комуникација и конструктивно решавање конфликта, - Развојне потребе и проблеми деце школског узраста	Одељенске старешине, стручна служба, директор школе
Умрежавање и сарадња са релевантним установама (спољашња заштитна мрежа), евидентирање случајева насиља на платформи „Чувам те“	Директор, ПП служба, пом. директора
Примена едукативних материјала са платформе „Чувам те“	Наставници, васпитачи
Стручно усавршавање запослених (у циљу унапређивања компетенција за превентивни рад, уочавање, препознавање и реаговање на насилне ситуације)	Наставници и васпитачи

СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ

Тим за заштиту у сарадњи са Тимом за стручно усавршавање је иницијатор унапређивања компетенција запослених за превентивни рад, благовремено уочавање, препознавање и реаговање на насиље, злостављање и занемаривање. Наши запослени се стручно усавршавају похађајући акредитоване семинаре (приоритет имају обуке на платформи „Чувам те“), присуством и учешћем на интерним обукама/предавањима, кроз реализацију школских активности.

НАЧИНИ ИНФОРМИСАЊА О ОБАВЕЗАМА И ОДГОВОРНОСТИМА У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

1. Запослених:

- ✓ на Наставничком већу (наставника, васпитача и стручних сарадника);
- ✓ на Одељењском већу;
- ✓ на састанцима Тимова/Актива/Већа;
- ✓ индивидуалним разговорима;
- ✓ предавања, радионице;
- ✓ на састанцима помоћно-техничког особља

2. Ученика:

- ✓ на ЧОС-у;
- ✓ преко Ученичког парламента;
- ✓ преко паноа;
- ✓ индивидуалним разговорима;
- ✓ предавања, радионице;

3. Родитеља/ старатеља/ хранитеља:

- ✓ на Савету родитеља;
- ✓ на родитељским састанцима;
- ✓ индивидуалним разговорима;

4. Школски одбор

- ✓ на састанцима ШО;

**ПОДСТИЦАЊЕ И ОСПОСОБЉАВАЊЕ УЧЕНИКА ЗА АКТИВНО УЧЕСТВОВАЊЕ У РАДУ
ОДЕЉЕЊСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ, УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА, ШКОЛСКОГ ОДБОРА И СТРУЧНИХ
ОРГАНА УСТАНОВЕ**

- Радионице, предавање на тему друштвено одговорног понашања код ученика;
- Подстицање тимског/колективног духа у наставним и ваннаставним активностима;
- Уважавање ученичког мишљења и идеја;
- Развијање климе међусобног поштовања и поштовања различитости мишљења;
- Лични пример наставника и других запослених;
- Укључивање ученика у реализацију плана превенције;
- Подршка и подстицање рада ученика у Ученичком парламенту;
- Равноправно учешће представника Ученичког парламента у проширеном саставу Школског одбора;
- У сарадњи са родитељима/старатељима/хранитељима развијати код ученика што већи осећај припадности школи;
- На основу анкетирања ученика маркирање ризичне зоне унутар школе, давање предлога ради безбедног боравка у школи, као и дефинисање сопствене одговорности у томе.

ПОДСТИЦАЊЕ УЧЕНИКА ЗА ОБАВЉАЊЕ ДРУШТВЕНО-КОРИСНОГ ОДНОСНО ХУМАНИТАРНОГ РАДА

Укључивањем ученика у друштвено користан односно хуманитарни рад, код њих се развија емпатија, осећај одговорности и схватање важности друштвено одговорног понашања. Ова врста активности остварује се у циљу превентивне функције школе и развијању солидарности, сарадње, активизма и основних моралних начела код ученика.

Сврха друштвено-корисног рада је, поред осталог, да ученици унапреде компетенције потребне за одговорно учешће у друштву и да буду оснажени да поштују и промовишу људска права.

Активности друштвено-корисног рада представљају следеће активности: хуманитарне акције; еколошке акције уређења школе, учионица, других просторија, као и школског окружења; акције прикупљања материјала за рециклажу; припрема, односно уређење школског простора за одржавање школских манифестација, изложби, гостовања, спортских и других такмичења; посете установама социјалне заштите за смештај деце и омладине, домовима старих и Црвеном крсту; и друге активности које доприносе развоју емпатије, толеранције и унапређивању односа заснованих на међусобном уважавању и сарадњи.

Друштвено-користан рад мора бити тако организован да не сме да угрози психички и физички интегритет учесника, безбедност и здравље.

У ситуацији када се друштвено-корисни рад планира за ученика који наставу похађа по индивидуалном образовном плану узима се у обзир и мишљење тима за инклузивно образовање.

Друштвено-користан рад остварује се у просторијама школе под надзором наставника, у складу са проценом уз учешће родитеља, директора, односно стручног сарадника или ван просторија школе у сарадњи са надлежним центром за социјални рад и другим релевантним установама/институцијама.

Активности друштвено-корисног рада се могу организовати и остваривати у групи, одељењу, разреду, односно класи у оквиру школе, као и у другој установи, самостално или уз подршку вршњака, запослених у установи, директора, родитеља и др.

САДРЖАЈИ И НАЧИНИ ЗА ПОЈАЧАН ВАСПИТНИ РАД РАДИ РАЗВИЈАЊА
САМООДГОВОРНОГ И ДРУШТВЕНО ОДГОВОРНОГ ПОНАШАЊА

- * Појачана сарадња и рад ученика са одељењским старешином, васпитачем, специјалним педагогом, социјалним радником и психологом школе у виду индивидуалног рада у циљу отклањања потенцијалних или/и постојећих проблема у понашању; отклањања или ублажавања последица насиља, злостављања и занемаривања и реинтеграција ученика у заједницу вршњака и живот установе;
- * Појачана сарадња родитеља/старатеља/хранитеља са одељењским старешином, васпитном службом, стручном службом и Тимом за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања;
- * По потреби тимски рад целог одељењског већа на отклањању или ублажавању узрока проблема;
- * Укључивање одељењске заједнице у сврху отклањања или ублажавања узрока проблема;
- * Организовање активности (игре, радионице, предавања, часови одељењског старешине, часови предметне наставе, рад са специјалним педагогом – развијање социјалних вештина...) од стране наставника, одељењског старешине, васпитача, Ученичког парламента, Тима за заштиту усмерене на стварање и неговање климе прихватања, толеранције, уважавања и емпатије, конструктивно решавање конфликта, самоспознају, фрустрације, другарство, развијање групне кохезије, прихватање одговорности за сопствене поступке, контрола емоција...;
- * Подршка ученику и родитељу у погледу конструктивног коришћења слободног времена и смањења негативног утицаја медија на ученике;
- * Активно учешће у ваннаставним активностима школе;
- * Укључивање ученика у планирање и реализацију плана превенције;
- * Укључивање ученика у планирање појачаног васпитног рада;
- * Укључивање ученика у планирање индивидуалног плана заштите;
- * Укључивање ученика у планирање друштвено-корисног, односно хуманитарног рада;
- * Активности у склопу друштвено-корисног, односно хуманитарног рада, плана заштите и појачаног васпитног рада;
- * Информисање ученика о правилима понашања и последицама кршења истих;
- * Анкете
- * Хуманитарне акције;
- * Јачање и истицање позитивних облика понашања/снага ученика који су укључени у појачан васпитни рад;
- * Укључивање спољашње заштитне мреже, по потреби.

ПОСТУПЦИ ЗА РАНО ПРЕПОЗНАВАЊЕ РИЗИКА ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

- * Идентификација ученика са ризичним понашањима
- * Упознавање наставно-васпитног особља и родитеља/старатеља/хранитеља о раним знацима упозорења;
- * Праћење ученика кроз рад и понашање у склопу наставних и ваннаставних активности;
- * Праћење ученика путем разговора са родитељима/старатељима/хранитељима;
- * Стварање климе међусобног поверења;
- * Развијање друштвено одговорног понашања;
- * Анкете

НАЧИН РЕАГОВАЊА НА НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ И ЗАНЕМАРИВАЊЕ, УГОГЕ И ОДГОВОРНОСТИ И ПОСТУПАЊЕ У ИНТЕРВЕНЦИЈИ КАДА ПОСТОЈИ СУМЊА ИЛИ СЕ ОНО ДОГАЂА

На насиље је потребно реаговати одмах у циљу што боље заштите детета. Неопходно је да се насиље заустави, да се обезбеди сигурност за сву децу а потом да се даљим консултацијама на нивоу установе и са другим надлежним службама проблем даље решава.

ИНТЕРВЕНТНЕ АКТИВНОСТИ

Интервенцију у одговору на насиље, злостављање и занемаривање чине мере и активности којима се оно зауставља, осигурава безбедност учесника (оних који трпе, чине или сведоче), смањује ризик од понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате ефекти предузетих мера.

У установи се предузимају мере у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, када се оно дешава или се догодило између: деце или ученика (вршњачко насиље); запосленог и детета, односно ученика; родитеља и детета, односно ученика; родитеља и запосленог; ученика и запосленог, као и када насиље, злостављање и занемаривање чини треће лице у односу на дете, ученика, запосленог или родитеља.

Установа је дужна да предузме мере у оквиру својих надлежности увек када постоји сумња или сазнање да дете и ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.

Уколико се насилно понашање догоди у простору установе и/или у време образовно-васпитног рада и других активности установе, предузимају се мере појачаног васпитног

рада, а у складу са проценом нивоа, води и окончава васпитно-дисциплински поступак у роковима и на начин утврђен законом. Установа обавештава друге институције у зависности од процењеног нивоа насиља.

ИНТЕРВЕНЦИЈА ПРЕМА НИВОИМА НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНеМАРИВАЊА

Ниво насиља и злостављања условљава и предузимање одређених интервентних мера и активности.

На првом нивоу, који по правилу процењује одељењски старешина, односно васпитач у дому ученика, активности предузима самостално одељењски старешина, наставник, односно васпитач, у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног васпитног рада са васпитном групом, одељењском заједницом, групом ученика и индивидуално. одељењски старешина може консултовати и психолога/педагога школе за подршку по потреби.

Изузетно, ако се насилно понашање понавља, ако појачани васпитни рад није био делотворан, ако су последице теже, ако је у питању насиље и злостављање од стране групе према појединцу или ако исто дете и ученик трпи поновљено насиље и злостављање одељенски старешина укључује тим за заштиту. Тим за заштиту у складу са информацијама процењује ниво и предузима даље активности.

На другом нивоу, по правилу, активности предузима одељењски старешина, односно васпитач у дому ученика, у сарадњи са тимом за заштиту и обавезно учешће родитеља ученика, у смислу појачаног васпитног рада, као и могућност предлагања покретања васпитно-дисциплинског поступка.

На трећем нивоу, по правилу, активности предузима директор са тимом за заштиту, уз обавезно укључивање родитеља и надлежних органа и организација (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција, јавно тужилаштво и друге надлежне организације). На трећем нивоу обавезно се покреће васпитно-дисциплински поступак.

Тим за заштиту процењује да ли је неопходно да се током трајања васпитно-дисциплинског поступка ученик удаљује из процеса непосредног образовно-васпитног рада и осталих облика образовно-васпитног рада најкраће пет радних дана, а најдуже до окончања васпитно-дисциплинског поступка, уважавајући ризике, досадашње понашање ученика и изречене мере, последице и околности ситуације, безбедност, узраст и развојне карактеристике детета и сл.

Осим наведеног, тим за заштиту процењује да ли је неопходно да ученик буде удаљен из процеса непосредног и осталих облика образовно васпитног рада и приликом покретања васпитно-дисциплинског поступка за учињене теже повреде обавезе ученика које се односе на поседовање, подстрекавање, помагање, давање другом ученику и

употребу психоактивних супстанци, односно алкохола, дрога и никотинских производа, као и уношење у школу оружја, пиротехничког средства или другог предмета којим може да угрози или повреди друго лице.

Улога тима за заштиту је да прикупи чињенице од значаја за поступање и квалификовање теже повреде обавеза ученика.

Процена тима за заштиту чини саставни део решења којим се ученик удаљује из процеса непосредног образовно-васпитног рада.

О удаљењу ученика, школа, поред родитеља, обавештава и надлежни центар за социјални рад у циљу заједничког деловања и израде плана појачаног васпитног рада за ученика, током трајања васпитно-дисциплинског поступка, односно мере непосредног удаљавања.

У случају удаљавања из процеса непосредног образовно-васпитног рада и осталих облика образовно-васпитног рада установа, заједно са родитељима и центром за социјални рад, реализује појачан васпитни рад. Током удаљења ученика, школа је у обавези да на иницијативу ученика, родитеља, достави потребне наставне материјале како би се обезбедио континуитет у праћењу наставног процеса ученика.

У случају неукључивања, односно непоступања по поновном обраћању надлежном центру за социјални рад, установа обавештава министарство надлежно за надзор над радом центара.

Приликом реализације активности, у оквиру плана појачаног васпитног рада, родитељ је одговоран за редовно учешће детета у планираним активностима плана појачаног васпитног рада.

Након повратка у школу, са учеником се наставља појачан васпитни рад и праћење, у складу са планом.

Ученици старости до 14 година нису кривично и прекршајно одговорни, те се према њима не може покренути кривични, нити прекршајни поступак за извршено насиље, већ се према њима искључиво примењују активности из надлежности образовно-васпитног система, здравственог и система социјалне заштите. У ситуацијама када је реч о ученицима изнад 14 година обавештава се јавни тужилац за малолетнике и полиција, а предузимају се и активности из надлежности образовно-васпитног система, здравственог и система социјалне заштите.

Уколико присуство родитеља у току вођења васпитно-дисциплинског поступка и реализације појачаног васпитног рада није у најбољем интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију или јавног тужиоца.

На овом нивоу обавезан је појачан васпитни рад који је у интензитету примерен потребама ученика, као и покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мере, у складу са законом. Ако су у пружању подршке ученику укључени представници из спољашње мреже заштите, установа остварује сарадњу са њима у циљу усклађивања активности у пружању адекватне подршке.

Када се насиље између ученика догоди ван простора установе, односно другог простора у коме установа остварује образовно-васпитни рад, односно васпитни рад по добијању сазнања од представника спољашње мреже заштите, тим за заштиту се састаје, анализира ситуацију у складу са доступним информацијама, уз могућност процене нивоа насиља. Сходно утврђеним чињеницама тим за заштиту предлаже одељењском старешини, односно васпитачу у дому ученика израду плана појачаног васпитног за ученика узимајући у обзир следеће: последице догађаја по учеснике, претходно понашање ученика у установи и континуитет ризичног понашања ученика.

За ученика који је претрпео насиље ван просторија школа, односно другог простора у коме школа остварује образовно-васпитно рад, тим за заштиту предлаже одељењском старешини израду плана заштите од насиља, а према процени и укључивање представника спољашње мреже заштите.

У план појачаног васпитног рада установа обавезно укључује родитеље ученика и представнике спољашње мреже заштите ради који су укључени у пружање подршке ученику и породици.

У ситуацији када родитељ не сарађује са установом, а долази до поновљеног насиља ученика установа обавештава надлежни центар за социјални рад и примењује мере у складу са законом у односу на одговорност родитеља.

Установа документује недостатак сарадње са родитељима и то кроз: евиденцију о позивима на састанак, евиденцију о реализацији и учешћу родитеља у плановима заштите и плановима појачаног васпитног рада за ученике и др.

Када дете предшколског узраста испољава агресивно понашање које је део развојне фазе или последица сметње у развоју детета васпитач у сарадњи са тимом за заштиту планира мере подршке уз обавезно укључивање родитеља. Тим за заштиту процењује да ли је потребно укључивање других институција за подршку детету и породици (центра за социјални рад, здравствене службе и др.).

Када је ученик са сметњама у развоју и инвалидитетом учесник ситуације насиља неопходна је сарадња тима за заштиту и тима за инклузивно образовање у циљу израде плана појачаног васпитног рада. Имајући у виду здравствено стање ученика, односно развојну сметњу, предузимају се даље мере и активности у сарадњи са родитељима и представницима из здравствене и социјалне заштите, у складу са проценом потреба за подршком.

Када родитељ чини насиље, злостављање или занемаривање детета и када његово укључивање у поступак није у најбољем интересу детета установа обавезно укључује надлежни центар за социјални рад.

Ако постоји сумња или сазнање о насиљу, злостављању и занемаривању детета и ученика у породици, директор без одлагања обавештава надлежно јавно тужилаштво, полицију и центар за социјални рад који предузимају даље мере у складу са законом.

Уколико постоји сумња или сазнање да је ученик укључен у промовисање, заговарање и подржавање идеолошки мотивисаног насиља, односно у насилни екстремизам, директор школе сазива тим за заштиту који разматра ситуацију и на основу прикупљених информација одлучује о даљем поступању унутар школе и обавештава родитеља и надлежно јавно тужилаштво.

Уколико постоји сумња или сазнање да је дете, односно ученик укључен у било који облик трговине људима, након примене листе индикатора за прелиминарну идентификацију ученика који су потенцијалне жртве трговине, директор у складу са датим смерницама у листи индикатора, обавештава центар за заштиту жртава трговине људима, надлежни центар за социјални рад и надлежну организациону јединицу полиције.

Увек када је запослени починилац насиља, злостављања и занемаривања према детету и ученику у установи, директор предузима мере према запосленом, у складу са законом, а према детету и ученику мере за заштиту и подршку (план заштите од насиља) на основу Правилника о протоколу. Када родитељ пријави директору непримерено понашање запосленог према његовом детету, директор поступа у складу са законом.

Уколико постоји сумња да је починилац насиља, злостављања и занемаривања треће лице према детету и ученику, директор је обавезан да истовремено обавести родитеља детета које је изложено насиљу, злостављању и занемаривању, надлежни центар за социјални рад полицију и надлежно јавно тужилаштво.

Када се насиље и злостављање дешава у установи између одраслих лица (запослени – запослени; запослени – родитељ; запослени, родитељ – треће лице), директор предузима мере, у складу са законом.

У свим ситуацијама када се непосредно дешава насиље или постоји оправдан разлог да се сумња да ће доћи до насиља услед непредузимања хитних мера заштите, без обзира на узраст учесника ситуације насиља, установа одмах обавештава полицију ради спречавања даљег вршења насиља и обезбеђивања помоћи и заштите.

У поступку заштите детета и ученика од насиља, злостављања и занемаривања установа је дужна да: поступак води ефикасно и економично; обезбеди заштиту и поверљивост података до којих дође пре и у току поступка; да дете, односно ученика не излаже поновном и непотребном давању изјава.

УНУТРАШЊА ЗАШТИТНА МРЕЖА

Унутрашњу заштитну мрежу чине сви запослени и ученици школе.

УЛОГЕ И ОДГОВОРНОСТИ ЗАПОСЛЕНИХ И УЧЕНИКА У ШКОЛИ

(када постоји сумња на дискриминацију / насиље или се насиље догоди)

ДЕЖУРНИ НАСТАВНИК

- ✓ дежура у складу са распоредом;
- ✓ уочава и пријављује случај;
- ✓ покреће процес заштите детета (реагује одмах у случају насилног понашања, користећи неку од стратегија);
- ✓ обавештава одељењског старешину о случају;
- ✓ евидентира случај у књигу дежурстава и попуњава образац за евиденцију насилног понашања;
- ✓ сарађује са Тимом за заштиту деце од насиља.

ОДЕЉЕЊСКИ СТАРЕШИНА

- ✓ уочава случајеве насилног понашања и реагује одмах;
- ✓ учествује у процесу заштите деце;
- ✓ разговара са учесницима насиља;
- ✓ информисае родитеље и сарађује са њима;
- ✓ сарађује са стручном службом и директором;
- ✓ сарађује са Тимом за заштиту ученика и извештава га о случајевима;
- ✓ израђује и спроводи план појачаног васпитног рада за ученика;
- ✓ израђује, спроводи и прати остваривање плана друштвено-корисног рада за ученике;
- ✓ планира и изводи активности – радионице, предавања у одељењској заједници;
- ✓ прати ефекте предузетих мера
- ✓ евидентира случај и води документацију;
- ✓ по потреби, комуницира са релевантним установама.

ПРЕДМЕТНИ НАСТАВНИК / ВАСПИТАЧ

- ✓ уочава случајеве насилног понашања и покреће процес заштите одмах- зауставља насиље и смирује учеснике;
- ✓ обавештава одељењског старешину о случају;
- ✓ евидентира случај у књигу дежурстава и попуњава образац за евиденцију насилног понашања;
- ✓ сарађује са одељењским старешином, стручном службом и Тимом за заштиту ученика.

СТРУЧНА СЛУЖБА (ПСИХОЛОГ/СОЦИЈАЛНИ РАДНИК)

- ✓ уочава случајеве дискриминаторног или насилног понашања;
- ✓ покреће процес заштите детета, реагује одмах;
- ✓ обавештава одељењског старешину и сарађује са њим;
- ✓ по потреби, разговара са родитељима;
- ✓ пружа помоћ и подршку деци/ученицима, наставницима;
- ✓ разматра случај другог и трећег нивоа и учествује у изради плана појачаног васпитног рада и индивидуалног плана заштите у сарадњи са одељењским старешином, учеником, родитељем и Тимом за заштиту;
- ✓ предлаже заштитне мере, прати ефекте предузетих мера;
- ✓ по потреби, комуницира са релевантним установама;
- ✓ води евиденцију

ТИМ ЗА ЗАШТИТУ

- ✓ долази до сазнања да се насиље десило;
- ✓ разјашњава околности;
- ✓ процењује ниво насиља;
- ✓ даје мишљење о васпитним и васпитно-дисциплинским мерама;
- ✓ учествује у планирању појачаног васпитног рада/ индивидуалног плана заштите на другом и трећем нивоу;
- ✓ прати ефекте предузетих мера;
- ✓ извештава директора два пута годишње о другом и трећем нивоу насиља прати и процењује делотворност предузетих мера и активности.

ДИРЕКТОР

- ✓ уочава случајеве насилног понашања и покреће процес заштите одмах- зауставља насиље и смирује учеснике;
- ✓ обавља консултације са одељењским старешином, стручном службом и Тимом за заштиту;
- ✓ по потреби, разговара са родитељима/ старатељима/ хранитељима;
- ✓ за трећи ниво насиља и злостављања подноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама и обавештава надлежну школску управу у року од 24 сата;
- ✓ одговоран је за комуникацију са медијима;
- ✓ покреће и води в-д. поступак уколико је дошло до теже повреде ученичких обавеза или повреде забране;
- ✓ подноси захтев за покретање прекршајног поступка услед повреде члана 84, 110, 111 и 112 ЗОСОВ-а ;

- ✓ када је запослени починилац насиља и злостављања према ученику, предузима мере према запосленом у складу са законом и мере заштите према ученику на основу Правилника о протоколу;
- ✓ када је родитељ починилац насиља и злостављања према запосленом, обавештава јавног тужиоца и полицију.
- ✓ када се насиље и злостављање дешава у установи између одраслих лица предузима мере у складу са законом;
- ✓ извештава Школски одбор, Савет родитеља, Ученички парламент два пута годишње на основу извештаја Тима за заштиту;
- ✓ одлучује о дозволи приступа документацији и подацима у поступку заштите ученика.

ПОМОЋНО-ТЕХНИЧКО ОСОБЉЕ

- ✓ уочава и пријављује случајеве дискриминаторног или насилног понашања;
- ✓ прекида насиље.

УЧЕНИЦИ, ДЕЦА

- ✓ уочавају случајеве дискриминаторног или насилног понашања;
- ✓ траже помоћ одраслих;
- ✓ пријављују одељењском старешини;
- ✓ учествују у мерама заштите.

СПОЉАШЊА ЗАШТИТНА МРЕЖА

Спољашњу заштитну мрежу чине следеће институције:

- Школска управа Сомбор – просветни саветник
- Центар за социјални рад
- МУП Суботица
- Дом здравља у Суботици
- Локална самоуправа

У случају укључивања спољашње мреже подршке, са надлежним институцијама се комуницира: телефонски, преко послатих дописа и платформе „Чувам те“.

РЕДОСЛЕД ПОСТУПАКА У ИНТЕРВЕНЦИЈИ:

1) Проверавање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања обавља се прикупљањем информација – директно или индиректно.

Прикупљање информација има за циљ утврђивање релевантних чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на насиље, злостављање и занемаривање. Током прикупљања информација поштују се принципи утврђени Конвенцијом и правила која се примењују у поступцима у којима учествује малолетно лице – дете и ученик.

Прикупљање информација о насиљу, злостављању и занемаривању обавља, по правилу, одељењски старешна, стручни сарадник, односно друго задужено лице у установи наставник, васпитач или члан тима за заштиту, од свих учесника, непосредно по сазнању или сумњи о догађају. Начин прикупљања информација одређује се у складу са специфичностима ситуације и проценом установе (непосредан разговор/усменим путем, писаним путем, анонимна анкета и сл). Прикупљене информације немају значај изјаве која се даје у току васпитно-дисциплинског поступка.

Установа проверава сваку информацију о могућем насиљу, злостављању и занемаривању и врши преглед видео записа уколико установа има електронски надзор над простором.

Изјава од малолетних ученика која се узима у току васпитно-дисциплинског поступка, узима се у присуству родитеља, а у складу са одредбама закона који уређује основе система образовања и васпитања, а којима је прописан васпитно-дисциплински поступак у установи.

У случају сумње појачава се васпитни рад и прати понашање учесника. Када се потврди сумња, директор и тим за заштиту предузимају мере и активности за извршено насиље, злостављање и занемаривање.

2) Заушћављање насиља и злостављања и смиривање учесника је обавеза свих запослених у установи, а нарочито најближег присутног запосленог и дежурног наставника, односно васпитача да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике у акту насиља. У случају да запослени процени да је сукоб високо ризичан и да не може сам да га заустави, одмах ће тражити помоћ.

3) Обавештавање родитеља и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад) обавља се одмах након заушћављања насиља и злостављања. Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета и ученика, установа одмах обавештава центар за социјални рад.

4) Консултације у установи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа

ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције, односно ради успостављања и развијања усклађеног, уједначеног и ефикасног поступања. У консултације у установи укључују се: одељењски старешина, дежурни наставник, васпитач, психолог, педагог, тим за заштиту, директор, ученички парламент.

Уколико у току консултација у установи директор и тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: министарство надлежно за послове образовања и васпитања (у даљем тексту: Министарство) – надлежну школску управу, центар за социјални рад, полицију, правосудне органе, здравствену службу, а по потреби одељење надлежно за послове ученичког и студентског стандарда.

5) Мере и активности предузимају се за све облике и нивое насиља и злостављања.

План заштите од насиља за ученика се сачињава за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за ученике који су претрпели насиље или били сведоци насиља и злостављања.

План појачаног васпитног рада (ПВР) за ученика се сачињава за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа насиља за ученике који су извршили насиље, подстрекивали на насиље или пасивно подржавали насилну ситуацију.

План заштите од насиља и план појачаног васпитног рада може да се сачине и за цело одељење, односно васпитну групу.

Активности у оквиру плана заштите од насиља ученика, као и плана појачаног васпитног рада, треба да буду конкретне и специфичне и да се кроз активности препознаје какву промену желимо да постигнемо кроз њихову реализацију.

План заштите од насиља, односно план појачаног васпитног рада зависе од: врсте и тежине насилног понашања, последица насиља по појединца и колектив, броја учесника и сл. Мере и активности се планирају на основу сагледавања карактеристика детета/ученика, потреба за подршком и уз учешће детета/ученика и родитеља, осим када се ради о насиљу у породици, када је нужно укључити надлежни центар за социјални рад.

План заштите од насиља за ученика, односно план појачаног васпитног рада за ученика садржи: активности којима се даје подршка учесницима насилне ситуације, активности усмерене на промену понашања – појачан васпитни рад, рад са родитељем, рад са одељењском заједницом, укључивање ученичког парламента и савета родитеља, а по потреби и органа управљања; носиоце тих активности, временску динамику; начине којима ће се обезбедити поновно укључивање свих учесника насиља, злостављања и занемаривања у ширу друштвену заједницу. Мере и активности треба да буду предузете уз учешће детета и ученика и да буду у складу са његовим развојним могућностима. Када тим за заштиту процени да постоји потреба да се, осим појачаног васпитног рада или

васпитног рада који у интензитету одговара потребама детета, односно ученика, прилагоди и образовни рад, предложиће тиму за пружање додатне подршке ученицима израду индивидуалног образовног плана.

План заштите од насиља, као и план појачаног васпитног рада за ученика сачињава тим за заштиту заједно са одељенским старешином, односно васпитачем, психологом, педагогом, секретаром, директором и родитељем, а по потреби и са другим надлежним организацијама и службама. За ученика који се образује у складу са чланом 76. став 6. тач. 1) и 2) Закона о основама система образовања и васпитања у израду плана заштите се укључује Тим за инклузивно образовање. У припрему плана заштите од насиља, односно/плана појачаног васпитног рада и реализације, када год је могуће, установа ће укључити представнике одељенске заједнице, односно групе, ученичког парламента, као и децу, односно ученике – учеснике у насиљу и злостављању.

План заштите од насиља, као и план појачаног васпитног рада за ученика садрже и информације о мерама и активностима које установа предузима самостално, у сарадњи са другим надлежним организацијама и службама и када друге надлежне организације и службе спроводе активности самостално. Када су у мере и активности укључене друге организације и службе из спољашње мреже заштите, одређују се задаци, одговорна лица, динамика и начини међусобног извештавања.

Установа је у обавези да у изради плана заштите од насиља ученика, као и плана појачаног васпитног рада укључи родитеља и да прецизира активности које родитељ предузима у васпитном раду са учеником, као и активности које спроводи установа у пружању подршке оснаживању родитељских компетенција. Уколико родитељ одбија да учествује у планирању и реализацији активности из плана заштите од насиља ученика, односно плана појачаног васпитног рада установа обавештава надлежни центар за социјални рад, а установа наставља да реализује предвиђене активности.

План заштите од насиља, односно план појачаног васпитног рада за ученика треба да садржи и евалуацију тог плана.

Препорука је да се план евалуира на две недеље и да се по потреби ревидирају активности.

За трећи ниво насиља и злостављања директор установе подноси пријаву надлежним органима, организацијама и службама и обавештава Министарство, односно надлежну школску управу, у року од 24 сата од момента сазнања, путем дигиталне националне платформе „Чувам те” (у даљем тексту: Национална платформа) са првим информацијама о догађају и предузетим активностима, а у року од 48 сати од момента сазнања са допуном информацијама и закључцима са састанка тима за заштиту. Такође, установа путем Националне платформе ажурира информације о поступању до затварања предмета, односно предузимања свих потребних мера и њихове евалуације.

Путем Националне платформе, установе обавештавају друге надлежне институције из спољашње мреже заштите (систем социјалне и здравствене заштите, полиција и јавно тужилаштво), у складу са прописаним процедурама.

Поред наведеног, установе су у обавези да поступају по добијању пријава насиља које су им упућене путем националне платформе, а у складу са прописаним процедурама поступања у ситуацијама сумње или сазнања о ситуацијама насиља.

Уколико ученици бораве у дому, обавештава се и организациона јединица Министарства која је надлежна за послове ученичког и студентског стандарда, изузев за ученике средње школе основане за потребе унутрашњих послова, када је о свим облицима и нивоима насиља директор дужан да обавести Министарство унутрашњих послова – организациону јединицу надлежну за послове обуке. Пре пријаве обавља се разговор са родитељима, осим ако тим за заштиту процени да тиме може да буде угрожен најбољи интерес детета и ученика, о чему обавештава полицију или надлежног јавног тужиоца и надлежни центар за социјални рад.

Уколико је комуникација са медијима неопходна, одговоран је директор, осим ако је директор учесник насиља, злостављања или занемаривања. У том случају комуникацију са медијима остварује председник органа управљања.

Установа је дужна да обавести надлежну школску управу, односно министарство пре давања изјаве медијима о конкретној ситуацији насиља која се догодила.

Ако се утврди одговорност директора за непредузимање или неблаговремено предузимање одговарајућих мера, прописаних овим правилником, у случајевима повреде забране насиља, злостављања и занемаривања у складу са законом који уређује основе система образовања и васпитања стичу се услови за престанак дужности директора.

6) Ефекте предузетих мера и активности прати установа (одељењски старешина, васпитач, тим за заштиту, психолог и педагог) ради провере успешности, даљег планирања заштите и других активности установе. Установа прати понашање детета и ученика које је трпело и које је извршило насиље и злостављање, али и деце и ученика који су индиректно били укључени (сведоци).

Установа прати и укљученост родитеља и других надлежних органа, организација и служби. Ефекте предузетих мера прате и надлежне службе Министарства.

ОБЛИЦИ И САДРЖАЈИ РАДА СА СВИМ УЧЕНИЦИМА, ОДНОСНО ОНИМА КОЈИ ТРПЕ, ЧИНЕ ИЛИ СУ СВЕДОЦИ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА

- * Појачана сарадња ученика са ОС и/ или стручном службом, специјалним педагогом школе у виду индивидуалног рада у циљу отклањања потенцијалних или/и постојећих проблема у понашању и личних проблема;
- * Појачани рад одељењске заједнице на отклањању или ублажавању узрока проблема, као и последица насиља, злостављања и занемаривања и реинтеграција ученика у заједницу вршњака и живот установе;
- * Израда индивидуалног плана заштите за други и трећи ниво;
- * Едукативни филмови;
- * Активно учешће у ваннаставним активностима школе;
- * Активно учешће ученика у планирању појачаног васпитног рада, индивидуалног плана заштите и друштвено-корисног рада, односно хуманитарног рада;
- * Радионице, предавања на тему насиља, превенције насиља, последица насиља, повреда забране, емпатије, толеранције, конструктивног решавања конфликта, преузимање одговорности за сопствене поступке, препознавање сопствених и туђих емоција, другарство, контрола емоција... у реализацији одељењског старешине, Тима за заштиту;
- * Активности, панои на тему превенције насиља, емпатије, толеранције, дечјих права, другарства... у реализацији ученика који врше, трпе или су сведоци насиља и злостављања, у сарадњи са одељењским старешином;
- * Појачана сарадња одељењског старешине, стручне службе, Тима за заштиту ученика са родитељима/ старатељима/ хранитељима ученика;
- * Праћење ефеката предузетих мера;
- * Праћење понашања ученика који врше насиље или су жртве насиља или су сведоци насиља;
- * Јачање и истицање позитивних облика понашања/снага ученика;
- * Друштвено-користан, односно хуманитаран рад

НАЧИНИ, ОБЛИЦИ И САДРЖАЈИ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ, ЈЕДИНИЦОМ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ, ПОЛИЦИЈОМ, ЦЕНТРОМ ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД, ЗДРАВСТВЕНОМ СЛУЖБОМ, ПРАВОСУДНИМ ОРГАНИМА

- * На родитељским састанцима, приликом индивидуалних разговора, информисати родитеље/ старатеље/ хранитеље о Програму заштите;
- * Саветодавни рад одељењског старешине и стручне службе са родитељима/ старатељима/ хранитељима ученика са проблемима у понашању, развоју, породичним проблемима, социјалним проблемима, емоционалним проблемима.
- * Појачана сарадња са родитељима/ старатељима/ хранитељима у планирању и реализовању појачаног васпитног рада, друштвено-корисног, односно хуманитарног рада и плана заштите;
- * Подршка јачању родитељских васпитних компетенција, нарочито информисањем о психолошким карактеристикама њихове деце у оквиру индивидуалних консултација са одељењским старешином и/или стручном службом;
- * Упознавање родитеља/ старатеља/ хранитеља са важећим законима, конвенцијама, протоколима о заштити деце и другим документима од значаја за правилан развој деце и рад установе;
- * Анкетирање родитеља у склопу самовредновања;
- * Информисање родитеља о превентивним активностима Тима за заштиту;
- * Информисање родитеља о предузетим мерама у случају насиља;
- * Сарадња са Саветом родитеља и организованим групама родитеља;
- * Сарадња са спољашњом заштитном мрежом: Школском управом, полицијом, правосудним органима, Центром за социјални рад и здравственом службом по потреби;
- * Учествовање надлежних органа у планирању појачаног васпитног рада и плана заштите, по потреби;
- * Обавештавање родитеља/ старатеља/ хранитеља детета које је изложено насиљу, злостављању и занемаривању, надлежни Центар за социјални рад и подношење кривичне пријаве надлежном јавном тужилаштву, односно захтев за покретање прекршајног поступка, уколико постоји сумња да је починилац насиља, злостављања и занемаривања треће одрасло лице према ученику.
- * Обавештавање јавног тужиоца и полиције када је родитељ починилац насиља и злостављања према запосленом;
- * Подношење пријаве за трећи ниво насиља надлежним органима, организацијама и службама и обавештавање Министарства, односно надлежну Школску управу, у року од 24 сата, отварање предмета на платформи „Чувам те“. Пре пријаве обавља се разговор са родитељима/ старатељима/ хранитељима, осим ако Тим за заштиту процени да тиме може да буде угрожен најбољи интерес детета и ученика, о чему обавештава полицију или надлежног јавног тужиоца и Центар за социјални рад.

НАЧИНИ ПРАЋЕЊА, ВРЕДНОВАЊА И ИЗВЕШТАВАЊА ОРГАНА УСТАНОВЕ О ОСТВАРИВАЊУ И ЕФЕКТИМА ПРОГРАМА ЗАШТИТЕ

У спровођењу превентивних и интервентних активности установа: прати остваривање Програма заштите; евидентира случајеве насиља, злостављања и занемаривања; прати остваривање конкретних планова заштите другог и трећег нивоа; укључује родитеље у васпитни рад у складу са врстом и нивоом насиља и праћење ефеката предузетих мера и активности и анализира стање и извештава.

Запослени у школи (одељењски старешина, стручна служба и Тим) у обавези су да воде евиденцију о појавама насиља у образац за евиденцију насилног понашања, који садржи:

- ✓ место, време и начин откривања насилног понашања
- ✓ учеснике
- ✓ кратак опис ситуације
- ✓ врсту интервенције
- ✓ предложене мере заштите и начин спровођења тих мера
- ✓ вредновање и процену ефикасности предузетих мера

Одељењски старешина, односно васпитач бележи насиље на првом нивоу; прати и процењује делотворност предузетих мера, активности евидентира у педагошкој документацији и подноси извештај Тиму за заштиту два пута годишње.

О случајевима који захтевају укључивање Тима за заштиту (други и трећи ниво) документацију (службене белешке и сви други облици евидентирања података о лицу, догађају и предузетим радњама и др.) води, чува и анализира за потребе установе стручна служба а изузетно, други члан Тима за заштиту кога је одредио директор. Тим за заштиту подноси извештај директору два пута годишње, док директор о истоме извештава Школски одбор, Савет родитеља и Ученички парламент.

Извештај о остваривању Програма заштите је саставни део Извештаја о реализацији годишњег плана рада школе, доставља се надлежној Школској управи и садржи:

- ✓ анализу ефеката превентивних мера и активности (нарочито број и ефекте акција која промовишу сарадњу, разумевање и помоћ вршњака, остварене обуке у превенцији насиља, злостављања и занемаривања и потребе даљег усавршавања, степен и квалитет укључености родитеља у живот и рад установе);
- ✓ резултате самовредновања у овој области;
- ✓ број и врсту случајева насиља, злостављања и занемаривања (нарочито учесталост инцидентних ситуација и број пријава, заступљеност различитих облика и врста и број повреда, учесталост и број в-д поступака против ученика;

- ✓ предузете интервентне мере, као и њихове ефекте (нарочито број и ефекте оперативних планова заштите).

Директор одлучује о дозволи приступа документацији и подацима у поступку заштите детета и ученика, као и о приступу платформи „Чувам те“ - осим ако је на основу закона, а на захтев суда односно надлежног органа обавезан да их достави.

На основу анализа стања, праћења насиља, злостављања и занемаривања, вредновања квалитета и ефикасности предузетих мера и активности у области превенције и интервенције, установа дефинише даљу политику заштите деце и ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.

ЈАВНОСТ, МЕДИЈИ И КРИЗА

Представници медија могу бити сарадници у обавештавању јавности о околностима које су довеле до кризног догађаја и начинима на које установа реагује.

Одговорност директора је да заштити особље и ученике, али и да одговори на друштвену забринутост.

Добра комуникација информише јавност да ученици и особље нису угрожени и да већ делује Тим за заштиту деце у установи.

Кораке које је потребно предузети:

- сачинити план за контакте са медијима у случају да се кризни догађај деси (установа одређује једног представника за медије (директор, а изузетно психолог) који ће одговарати на питања новинара
- изградити листу имена и адреса локалних новинара (којима се, у случају кризе, доставља саопштење за медије)
- право школе је да стави ограничење физичком приступу медија школској згради, ученицима и особљу (што се мора образложити и временски одредити)
- одредити простор намењен медијима као штаб или место за извештавање
- инсистирати да репортери поштују приватност ученика и особља
- одредити особу која ће координирати медијска испитивања
- све информације које се дају медијима требало би да буду потврђене и проверене (не постоји ништа „незванично“ – биће објављено све што се каже репортеру)
- обавестити медије и родитеље о посебним начинима рада који ступају на снагу како би се носили са кризом и нашли праву меру извештавања јавности
- истицати чињенице, избегавати контрадикторне информације и гласине
- контролисати време трајања сваког интервјуа са медијима

ПРИЛОЗИ

- I. Анкете о безбедности ученика у школи и дому
- II. Евиденциони лист насилног понашања
- III. Обрасци за појачан васпитни рад - ПВР
- IV. Обрасци за реализацију друштвено-корисног рада - ДКР-а
- V. Обрасци за индивидуални план заштите ИПЗ
- VI. Обрасци за вођење васпитно-дисциплинског поступка - ВДП-а

I. Анкете о безбедности ученика у школи и дому

АНКЕТА О НАСИЉУ (за ученике)

ОВА АНКЕТА ЈЕ АНОНИМНА, ПА ТЕ МОЛИМО ЗА ИСКРЕНЕ ОДГОВОРЕ. НА ПИТАЊА
ОДГОВАРАШ ЗАОКРУЖИВАЊЕМ ОДГОВОРА

1. ПОЛ М Ж

2. ДА ЛИ МИСЛИШ ДА У НАШОЈ ШКОЛИ ПОСТОЈИ НАСИЉЕ?

а) ДА

б) НЕ

3. КО СУ НАЈЧЕШЋЕ ЖРТВЕ НАСИЉА?

а) ДЕЧАЦИ

б) ДЕВОЈЧИЦЕ

4. КОЈА ВРСТА НАСИЉА СЕ НАЈЧЕШЋЕ ДЕШАВА МЕЂУ УЧЕНИЦИМА?

а) ДАВАЊЕ ПОГРДНИХ ИМЕНА

б) ИСМЕВАЊЕ И ЗАДИРКИВАЊЕ

в) ШИРЕЊЕ ЛАЖНИХ ГЛАСИНА И ПОКУШАЈ ДА СЕ ОДВРАТЕ ДРУГА ДЕЦА ОД
ДРУЖЕЊА СА ЖРТВОМ

г) ФИЗИЧКО НАСИЉЕ

д) НЕШТО ДРУГО (наведи)

5. ДА ЛИ СИ ТИ БИО ЖРТВА НАСИЉА?

а) ДА

б) НЕ

6. ШТА РАДИШ КАДА НЕКО НАД ТОБОМ ВРШИ НАСИЉЕ?

а) КАЖЕМ РОДИТЕЉИМА

б) КАЖЕМ НЕКОМЕ У ШКОЛИ (НАСТАВНИКУ, ВАСПИТАЧУ, ПСИХОЛОГУ...)

г) НИШТА, ЋУТИМ О ТОМЕ

7. КАКО РЕАГУЈЕШ КАДА ПРИМЕТИШ НАСИЉЕ НАД НЕКИМ?

а) ПОКУШАМ ДА СПРЕЧИМ

б) НИШТА, ТО НИЈЕ МОЈА СТВАР

в) ПРИЈАВИМ НЕКОМЕ У ШКОЛИ

г) КАЖЕМ РОДИТЕЉИМА

8. ДА ЛИ СИ ДОБИЈАО УЗНЕМИРУЈУЋЕ ПОРУКЕ НА ТЕЛЕФОНУ?

- а) ДА б) НЕ

9. ДА ЛИ ЈЕ НЕКО О ТЕБИ ШИРИО ЛАЖИ НА ДРУШТВЕНИМ МРЕЖАМА?

- а) ДА б) НЕ

10. ДА ЛИ ЛАЈКУЈЕШ СТАТУСЕ КОЈИ ГОВОРЕ ЛОШЕ О НЕКОЈ ОСОБИ?

- а) ДА б) НЕ

11. ДА ЛИ СИ ПРЕСТАО СА НЕКИМ ДА СЕ ДРУЖИШ ЈЕР СУ ТЕ НАГОВОРИЛИ?

- а) ДА б) НЕ

12. ДА ЛИ ЈЕ ИСКЉУЧИВАЊЕ НЕКОГА ИЗ ДРУШТВА ОБЛИК НАСИЉА?

- а) ДА б) НЕ

13. ДА ЛИ СИ СЕ НЕКАДА ПОТУКАО СА НЕКИМ?

- а) ДА б) НЕ

14. ДА ЛИ ЈЕ ТВОЈА ШКОЛА БЕЗБЕДНО МЕСТО?

- а) ДА б) НЕ

15. ДА ЛИ СУ КАЗНЕ ЗА ОНЕ КОЈИ УЧИНЕ НАСИЉЕ

- а) ОДГОВАРАЈУЋЕ
б) СУВИШЕ СТРОГЕ
в) СУВИШЕ БЛАГЕ

16. НА КОЈИМ МЕСТИМА СЕ У ШКОЛИ НАЈЧЕШЋЕ ДЕШАВА НАСИЉЕ?

1. ДВОРИШТЕ	5. ДНЕВНА СОБА
2. УЧИОНИЦА	6. СПАВАОНА
3. ХОДНИК	7. ФИСКУЛТУРНА САЛА

17. КАДА СЕ НАСИЉЕ НАЈЧЕШЋЕ ДЕШАВА?

1. У ТОКУ ВЕЛИКОГ ОДМОРА	4. ПОСЛЕ ПОДНЕ
2. У ТОКУ ЧАСА	5. ПРЕДВЕЧЕ
3. ЗА ВРЕМЕ РУЧКА/ВЕЧЕРЕ	6. НОЋУ

АНКЕТА О НАСИЉУ
(за родитеље/хранитеље)

1. Пол М Ж

2. Године старости детета – упишите _____

3. Да ли се Ваше дете у школи осећа безбедно?

а) ДА

б) НЕ

4. Да ли је Ваше дете било сведок насиља у школи?

ДА

НЕ

5. Да ли је Ваше дете било жртва било каквог облика насиља у школи?

ДА

НЕ

6. Да ли бисте пријавили насиље које Ви или Ваше дете приметите у школи?

ДА

НЕ

7. Кома бисте пријавили насиље које сте приметили и због чега?

8. Да ли сматрате да је искључивање некога из друштва облик насиља?

ДА

НЕ

9. Да ли сматрате да је псовање облик насиља?

ДА

НЕ

10. Да ли је ширење неистина на друштвеним мрежаама облик насиља?

ДА

НЕ

11. Да ли сматрате да школа реагује на насиље на прави начин?

ДА

НЕ

12. Да ли сматрате да су казне примењене на починиоце насиља у школи:

а) одговарајуће

б) сувише строге

в) сувише благе

13. Шта бисте Ви као родитељ могли да учините да се смањи стопа насиља у школи?

14. Које су то активности у којима школа и родитељи треба да сарађују да би се насиље svelo на најмању меру?

15. Шта би школа требала да предузме да би се смањио број насилних ситуација?

ХВАЛА НА ИСКРЕНИМ ОДГОВОРИМА!

II. Евиденциони лист насилног понашања

Молимо Вас да најпре попуните и подвучете врсту насилног понашања које пријављујете:

1. ФИЗИЧКО насиље
2. ЕМОЦИОНАЛНО / ПСИХИЧКО насиље
3. СОЦИЈАЛНО насиље
4. СЕКСУАЛНО насиље и злоупотреба
5. ДИГИТАЛНО насиље

Лист за пријављивање и евиденцију насилног понашања

Датум настанка насилне ситуације _____

Место: - у дворишту установе

- у ходнику
- у тоалету
- у учионици
- у физкултурној сали
- у интернату
- на путу до установе

Време: - пре доласка у школу

- после доласка у школу
- на часу – 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
- на одмору између _____ и _____ часа
- у току ваннаставних активности
- у послеподневним сатима (у току боравка у интернату)
- ноћу

Начин откривања / уочавања:

- личним увидом
- дојавом посматрача
- дојавом родитеља
- посредно (сандуче, телефонска пријава)
- уочавањем знакова
- дојавом особе која је доживела насиље
- преко платформе „Чувам те“
- од: _____

Учесници насилне ситуације:

Особа која врши насиље (подвучи)		Особа која трпи насиље (подвучи)	
Ученик:	М / Ж	Ученик:	М / Ж
Група / разред:	хомогеног узраста хетерогеног узраста истополна хетерополна	Група / разред:	хомогеног узраста хетерогеног узраста истополна хетерополна
Одрасли:	наставник / васпитач особље стручни сарадник директор / пом. дир. родитељ (сопствени/туђи)	Одрасли:	наставник / васпитач особље стручни сарадник директор / пом. дир. родитељ (сопствени/туђи)

(навести имена, уколико су позната): _____

Насилна ситуација се:

- дешава први пут
- понавља више пута

Кратак опис насилне ситуације:

Врста интервенције:

Предложене мере заштите и начини праћења спровођења предузетих мера:

Вредновање и процена ефикасности предузетих мера:

Датум пријаве насилне ситуације: _____

Подносилац пријаве: _____

(може и анонимно – за ученике)

III. Обрасци за ПВР

ПЛАН ПОЈАЧАНОГ ВАСПИТНОГ РАДА СА УЧЕНИКОМ
(период појачаног васпитног рада са учеником од _____ године)

Презиме и име ученика _____ одељење _____

Повреда обавезе/обавеза ученика (опис и датум)

Појачан васпитни рад у оквиру одељењске заједнице

датум/време активности	опис активности
Током периода ПВР	
Током периода ПВР	
Током периода ПВР	

Појачан васпитни рад стручним радом одељењског старешине ****

датум/време активности	опис активности				
Током периода ПВР					
Током периода ПВР					
Током периода ПВР					
Друштвено - користан, односно хуманитаран рад					
временски период обављања ДКР односно ХР	<table><tr><th>Активност</th><th>Особа која прати реализацију</th></tr><tr><td></td><td></td></tr></table>	Активност	Особа која прати реализацију		
Активност	Особа која прати реализацију				

Појачан васпитни рад стручним радом психолога школе ****

датум/време активности	
Током периода ПВР	
Током периода ПВР	
Током периода ПВР	

Разговор/рад са родитељима/старатељима

датум разговора	разговор, обавио/обавили	опис
Током периода ПВР		

Предложена васпитна или васпитно-дисциплинска мера

предложена мера	орган који је предложио меру	родитељ обавештен о предложеној мери

Одељењски старешина

Психолог

Родитељ

ИЗВЕШТАЈ О ПОЈАЧАНОМ ВАСПИТНОМ РАДУ СА УЧЕНИКОМ
(период појачаног васпитног рада са учеником од _____ године)

Презиме и име ученика _____ одељење _____

Повреда обавезе/обавеза ученика (опис и датум)

Појачан васпитни рад у оквиру одељењске заједнице

датум/време активности	опис активности
Током периода ПВР	
Током периода ПВР	
Током периода ПВР	

Појачан васпитни рад стручним радом одељењског старешине ****

датум/време активности		опис активности	
Током периода ПВР			
Током периода ПВР			
Током периода ПВР			
Друштвено - користан, односно хуманитаран рад			
временски период обављања ДКР односно ХР		Активност	Особа која прати реализацију

Појачан васпитни рад стручним радом психолога школе ****

Разговор/рад са родитељима/старатељима

датум/време активности	
Током периода ПВР	
Током периода ПВР	
Током периода ПВР	

датум разговора	разговор, обавио/обавили	опис
Током периода ПВР		

Предложена васпитна или васпитно-дисциплинска мера

предложена мера	орган који је предложио меру	родитељ обавештен о предложеној мери

Одељењски старешина

Психолог

Родитељ

IV. Обрасци за реализацију ДКР-а

На основу члана 83. став 1. и члана 85. став 9. Закона о основама система образовања и васпитања (Службени гласник РС“, бр.6/2020, 129/2021 и 92/2023) и Правилника о обављању друштвено- корисног, односно хуманитарног рада у установама образовања и васпитања (Сл. гласник РС“, бр. 10/2024)

доносим

ПЛАН ОБАВЉАЊА ДРУШТВЕНО- КОРИСНОГ, ОДНОСНО ХУМАНИТАРНОГ РАДА

школска година	
ученик/ца	
разред и одељење	
активност/и	
временски период	
учесталост	
трајање	
непосредни надзор	
одељ. старешина / васпитач	

период	датум/присутност/ потпис	запажања
1. недеља		
2. недеља		
3. недеља		
4. недеља		

ИЗВЕШТАЈ
О ОБАВЉЕНОМ ДРУШТВЕНО- КОРИСНОМ,
ОДНОСНО ХУМАНИТАРНОМ РАДУ

Процена ефекта приликом утврђивања оцене из владања

датум:

Датум: _____

Одељењски старешина

V. Обрасци за ИНДИВИДУАЛНИ ПЛАН ЗАШТИТЕ – ИПЗ

ИНДИВИДУАЛНИ ПЛАН ЗАШТИТЕ (ИПЗ)

(испуњава одељенски старешина/васпитач, психолог или педагог)

Лични подаци о ученику/детету

Име/презиме:

Датум ИПЗ:

Општи утисак о понашању у установи (испуњава одељењски старешина/васпитач уз консултације са Тимом за заштиту деце од насиља): (социјални статус у заједници, учешће у активностима, расположење, сарадљивост, интеракција са запосленима, интеракција са вршњацима, породични односи, итд).	
Капацитети/снаге детета (испуњава одељењски старешина/васпитач): (које облике понашања ученик испољава који су у складу са обавезама и очекивањима заједнице и васпитача, по чему је омиљен, у којим активностима је успешан и/или показује високу мотивисаност, у чему је самосталан, истрајан и доследан.)	
Листа испољених проблема у понашању ученика (испуњава одељенски старешина/васпитач, уз консултацију са <i>nastavnicima</i> , по потреби):	

одељенски старешина/васпитач, психолог одабира (заокружи) 2 приоритетна проблема у понашању на којима жели да ради са учеником (и породицом ако процени да је потребно).

ЦИЉЕВИ ИНДИВИДУАЛНОГ ПЛАНА ЗАШТИТЕ (ИПЗ)

(испуњава одељенски старешина, психолог или педагог)

Приоритетни проблем (описати конкретно понашање и последице, директне и индиректне, које настају, навести ко је све изложен последицама, навести последице по самог ученика):	
---	--

Процена озбиљности испољеног понашања према нивоима насиља - која су правила прекршена, које последице су настале (заокружити број):			
--	--	--	--

ЦИЉЕВИ ВАСПИТНОГ РАДА ЗА ПРИОРИТЕТНИ ПРОБЛЕМ

Дугорочни циљ (навести која знања, вештине и вредности дете треба да усвоји, описати жељено понашање које ученик треба да усвоји на крају?):	
Краткорочни циљ (жељена промена у понашању, вештине и вредности које ученик треба да усвоји)	
Први корак ка жељеном понашању/краткорочни циљ (јасан опис прве жељене промене у понашању, навести вештине и вредности које ученик/дете мора да савлада, усвоји да би се постигла дугорочна промена / дугорочни циљ):	
Други корак ка жељеном понашању/краткорочни циљ (јасан опис друге жељене промене у понашању, навести вештине и вредности које ученик/дете мора да савлада, усвоји):	

Предвиђен рок за реализацију краткорочног циља(колико ће времена бити потребно?):	
---	--

Праћење реализације првог и другог корака (васпитач и ученик/дете)

Жељена промена у првом кораку:	Оствареност промене у првом кораку			
	Процена одељенског старешине	Процена стручног сарадника	Процена ученика	Процена родитеља
Жељена промена у другом кораку:	Оствареност промене у другом кораку			
	Процена одељенског старешине	Процена стручног сарадника	Процена ученика	Процена родитеља

ОПЕРАТИВНИ ПЛАН АКТИВНОСТИ – активности којима се остварују циљеви

Активност	Улога одељенског старешине	Улога стручног сарадника	Улога родитеља	Улога вршњака	Време реализације

VI. Обрасци за вођење ВДП-а

ЗАХТЕВ ДИРЕКТОРУ ШКОЛЕ за покретање васпитно – дисциплинског поступка

На основу чл. 6 и 7 Правилника о васпитно-дисциплинској одговорности ученика Школског центра са домом ученика "Доситеј Обрадовић" подносим захтев за покретање дисциплинског поступка против

Име и презиме: _____ разред/одељење _____ основне/средње школе

зато што је (опис догађаја – повреде обавезе):

Пошто постоји основана сумња да је ученик оваквим понашањем учинио тежу повреду обавезе ученика из Правилника о васпитно-дисциплинској одговорности ученика, подносим Захтев директору школе да у складу са чл. Правилника покрене васпитно-дисциплински поступак

Појачан васпитни рад :

☐ Предузет у периоду _____ , спроведене препоруке:

☐ Није предузиман појачан васпитни рад

Одељењски старешина

На основу члана 90. Закона о општем управном поступку („Сл. Гласник РС“, бр. 18/2016 и 95/2018-аут. тум) и члана 85. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр. 88/2017, 27/2018-др.зак. и 10/2019, 6/2020, 129/2021 и 92/2023 даље: Закон), директор Школског центра са домом ученика „Доситеј Обрадовић“ из Суботице доноси

ЗАКЉУЧАК о покретању ВДП

I Покреће се васпитно-дисциплински поступак ради утврђивања одговорности ученика

Име и презиме: _____

Разред и одељење: _____

због сумње да је извршио тежу повреду обавезља ученика/повреду забране - _____ из члана _____ став _____ Закона о основама система образовања и васпитања (*“Сл. гласник РС”, бр. 88/2017, 27/2018 – др закон, 10/2019, 27/2018 – др. закон, 6/2020, 129/2021 и 92/2023*).

II Према постојећим доказима постоји основана сумња да је ученик извршио тежу повреду обавезе / повреду забране тако што је:

III Доказ који указује на извршење теже побреде обавезе / повреде забране ученик је:

- Напомена у књизи евиденције образовно-васпитног рада одељења _____ од дана _____,
- Изјава _____, наставника предметне наставе - _____

IV Ученик је упућен на појачан васпитни рад у складу са чланом 83 став 1 Закона о основама система образовања и васпитања.

V Сви учесници догађаја биће саслушани и дати писану изјаву у канцеларији директора школе у складу са чланом 85 став 4 Закона о основама система образовања и васпитања.

VI Против овог закључка није допуштена посебна жалба, већ се он може побијати жалбом против решења.

Доставити:

- ученику / родитељу, односно другом законском заступнику
- одељењском старешини,
- архиви

Директор

На основу члана 86. Закона о основама система образовања и васпитања, донето је

РЕШЕЊЕ
О ИЗРИЦАЊУ ВАСПИТНЕ МЕРЕ

Име и презиме ученика: _____

Разред и одељење: _____

- ☐ опомена
- ☐ укор одељенског старешине
- ☐ укор одељенског већа

Образложење

На основу извештаја о појачаном васпитном раду и препорукама изриче се васпитна мера _____ као у диспозитиву решења.

Ова мера може бити укинута или поништена одлуком одељ. већа у складу са даљим понашањем ученика.

Доставити:

1. Родитељу
2. Одељењском старешини
3. За досије ученика

У Суботици,

Одељењски старешина

На основу члана 86. Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. Гласник РС“, бр. 88/2017, 27/2018 – др. закон, 10/2019, 27/2018 – др. закон, 6/2020, 129/2021 и 92/2023), донето је

РЕШЕЊЕ

О ИЗРИЦАЊУ ВАСПИТНО - ДИСЦИПЛИНСКЕ МЕРЕ

Име и презиме ученика:

Разред и одељење: _____

- ☐ Укор директора школе
- ☐ Укор наставничког већа
- ☐ Премештај ученика у другу основну школу

Због: _____

Ученик, његов родитељ, односно старатељ има право да поднесе жалбу школском одбору на изречену васпитно – дисциплинску меру за извршену тежу повреду обавезе ученика или за повреду забране из чл. 86. овог закона, у року од осам дана од дана достављања решења о утврђеној одговорности и изреченој мери.

Школски одбор решава по жалби из става 1. овог члана у року од 15 дана од дана достављања. Жалба одлаже извршење решења директора.

Доставити:

1. Родитељу
2. Одељењском старешини
3. За досије ученика

У Суботици,

Одељењски старешина

На основу члана 86. Закона о основама система образовања и васпитања, донето је („Службени гласник РС“, бр. 88/2017, 27/2018-др.зак. и 10/2019, 6/2020, 129/2021 и 92/2023 даље: Закон)

донето је

РЕШЕЊЕ

О УКИДАЊУ ВАСПИТНО - ДИСЦИПЛИНСКЕ МЕРЕ

Име и презиме: _____

Разред и одељење: _____

- ☐ Укор директора школе
- ☐ Укор наставничког већа

На основу одлуке:

- ☐ Директора школе
- ☐ Наставничког већа

Доставити:

1. Родитељу
2. За досије ученика

Датум:

Директор

4.1. ПРОГРАМ ПОСТУПАЊА установе Школски центар са домом ученика „Доситеј Обрадовић“ У КРИЗНИМ ДОГАЂАЈИМА

На основу упутстава добијених од стране Министарства просвете, а у складу са Правилником о Протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање, директор установе, у сарадњи са Тимом за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, формирао је Тим за кризне догађаје као његов обавезни део, у следећем саставу:

1. *Наташа Нимчевић* – директор, руководилац Тима за кризне догађаје задужен за послове информисања;
2. *Драгана Чучковић* – помоћник директора, координатор Тима за кризне догађаје;
3. *Золтан Белер* – координатор васпитне службе
4. *Снежана Љубинковић* – стручни сарадник-психолог, члан Тима за кризне догађаје задужена за послове и активности пружања психосоцијалне подршке;
5. *Ђурђица Пуача* – стручни сарадник-социјални радник, члан Тима за кризне догађаје;
6. *Филип Мрвић* – васпитач / ноћни дежурни
7. *Жужана Освалд* – медицинска сестра
8. *Сандра Визин* – секретар
9. *Олга Тертели* – наставник-специјални педагог - члан Тима за кризне догађаје
10. *Небојша Станковић* – обезбеђење без оружја
11. *Славица Бургер* – представник родитеља у Тиму за кризне догађаје

Пре саме израде акционог плана и формирања Тима за кризне догађаје спроведене су следеће активности на нивоу школе:

- информисање чланова Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања о садржајима Програма за кризне догађаје као и предстојећим активностима (израда плана, формирање тима, као и о улози и значају чланова тима у том процесу)
- информисање чланова Наставничког већа о Програму за кризне догађаје, акционом плану, као и задацима сваког члана
- усклађивање Статута школе, анексирање Школског програма подацима о Тиму за кризне догађаје на нивоу школе и акционим планом који дефинише конкретне активности, носиоце и временску динамику реализације одређених активности
- представљање члановима Школског одбора предлог акционог плана и чланова Тима за кризне догађаје

Програмом су јасно дефинисани садржаји, односно врсте кризних догађаја, задаци/активности установе за време и након кризног догађаја, као и кораци и процедуре у поступању и заштити ученика и пружању психосоцијалне помоћи и подршке.

План рада Тима је посебан документ којим се планира рад Тима на остварењу заштите ученика и превентивног деловања на кризне догађаје, а који је саставни део Плана рада Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.

Криза се дефинише као психичка пометња која се догађа под утицајем неког довољно снажног и најчешће изненадног животног догађаја или као неочекивани догађај који актуелно или потенцијално прекида или нарушава нормално функционисање значајних сегмената у раду школе.

О кризи говоримо ако се стресне и трауматске реакције продубе и дуже трају, као и, ако са собом носе:

- осећање губитка контроле и беспомоћности
- преплављеност осећањима и узнемиреност
- промену слике о себи
- промену филозофије живота.

Кризни догађај карактерише број жртава (повређених или настрадалих), материјална штета, психолошке реакције појединца и/или заједнице у целини, као и солидарност у сврху отклањања последица.

У случају проглашења ванредне ситуације, односно ванредог стања, установа поступа у складу са прописима који то уређују.

Кризни догађаји у установама образовања и васпитања су следећи:

1. Природна смрт детета/ученика;
2. Покушај убиства и убиство детета/ученика (у установи или ван ње);
3. Покушај самоубиства ученика и самоубиство (у установи или ван ње);
4. Природна смрт, самоубиство или убиство запосленог у установи;
5. Саобраћајна незгода у којој је повређено или настрадало дете/ ученик и/или запослени у установи;
6. Нестанак детета/ученика;
7. Масовно тровање у простору установе;
8. Дојава о подметнутој експлозивној направи у установи или терористичком нападу;
9. Талачка криза;
10. Насиље већих размера (масовне туче, вишеструка убиства, терористички напади);
11. Техничко-технолошке опасности (експлозија, изливање, испаравање отровних материја и пожар);
12. Природне катастрофе (поплаве, земљотреси, пожари...);
13. Епидемија која је обухватила територију/општину на којој се налази установа

Поступање установе у одговору на кризни догађај

Приликом поступања установе у одређеним ситуацијама кризног догађаја, неопходно је деловање у складу са Правилником о протоколу поступања установе у одговору на насиље, злостављање и занемаривање (део Правилника који се односи на поступање установе у кризним догађајима).

Установа је у обавези да континуирано унапређује процедуре поступања ради ефикасног деловања у сврху отклањања или свођења на минимум последица које је кризни догађај изазвао по организацију рада и функционисању установе, као и по физичко и ментално здравље појединца.

Јачање отпорности установе заснива се на следећим принципима:

1) Континуитет

Подстицање приправности и обезбеђивање континуираног пружања квалитетног образовања и васпитања, подизање свести, планирање и припрема за реаговање у кризним догађајима.

2) Сарадња

Интерсекторска повезаност и заједничко деловање у ванредним ситуацијама, с обзиром на врсту кризе.

3) Доступност

Омогућавање брзог приступа доступним ресурсима, како би установа обезбедила континуитет и право на квалитетно образовање и васпитање у време кризног догађаја.

4) Ефикасност

Обезбеђивање услова да установа активно предузима правовремене и адекватне коракe у реаговању на кризни догађај.

ТИМ ЗА КРИЗНЕ ДОГАЂАЈЕ

Тимови за кризне догађаје делују превентивно, а обавезно интервенишу у ситуацијама када се у широј заједници или установи догоди неки кризни догађај. Директор установе руководи Тимом за кризне догађаје у складу са општим актом и годишњим планом рада. Чланови тима за кризне догађаје могу бити чланови тима за заштиту, као и други одговарајући запослени, представници родитеља и представници спољашње мреже заштите.

Обавезни чланови тима за кризне догађаје су: координатор Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, представник родитеља, стручни сарадник и одговарајући наставници, односно, други запослени из установе, а који могу бити и чланови тима за заштиту. Број чланова и састав тима за кризне догађаје одређује директор, а у складу са специфичностима установе (врста и величина установе, организација рада и остало).

Улога директора и Тима за кризне догађаје

Улога директора:

- Ангажовање око подршке и оснаживања запослених у њиховим задацима који се односе на активности у кризи.
- Проверавање тачности информација везаних за догађај.
- Доношење одлука о изменама плана и програма редовних школских активности
- Уколико се ради о кризном догађају који је погодио више школа, улога директора је успостављање комуникације и сарадња са управама тих школа.

- Контакт са институцијама система кључним за помоћ школи у кризи као и са локалном заједницом.
- Контакт са породицама покојника (у случају да је кризни догађај смрт ученика или запосленог).
- Комуникација са медијима уколико није другачије одлучено.
- Активности у оквиру Тима за кризна стања.
- Доношење одлуке о нормализацији рада школе.

Улога Тима:

- Руководи кризном ситуацијом.
- Иницира почетак интервенције у кризи у школи/одељењу или других активности везаних за ситуацију кризе.
- Процењује ниво погођености школе, групе и појединаца.
- Процењује потребе школе као целине или њених сегмената (одељење, разред).
- Деци, запосленима и родитељима обезбеђује тачне информације (писмене и усмене).
- Иницира састанке унутар школе (са наставницима и свим запосленима) у циљу информисања ученика и родитеља о догађају.
- Иницира састанке за запослене у циљу обраде њихових осећања везаних за кризни догађај.
- Остварује везу са службом за ментално здравље.
- Процењује услове за измену уобичајених школских активности.
- Процењује да ли су услови за нормализацију наставе остварени.
- Комуницира са службама на терену које се брину о уклањању последица природне катастрофе.
- Подржава наставнике/васпитаче у њиховим напорима да разговарају са децом и адолесцентима.

Улога психолога/социјалног радника:

- Прекидају своје редовне активности, посебно у случају кризних догађаја великих размера
- Усмеравају своје активности у функцију помоћи деци и одраслима у савладавању кризног догађаја
- Раде на индивидуалној подршци користећи се принципима кризног саветовања
- Пружају саветодавну помоћ родитељима
- На располагању су наставницима за различите консултације у вези са ученицима и родитељима
- Прате посебно вулнерабилне групе и појединце у школи

Улога наставника:

- Преносе тачне информације ученицима
- Остварују подржавајући, отворени и искрени однос са ученицима
- Спровode активности у учионици, као што је вођење разговора, који ће помоћи ученицима да се изборе са губитком

- Омогућавају ученицима да изражавају своја осећања
- Идентификују ученике којима је потребна саветодавна подршка

Сарадња са медијима:

- Особа за комуникацију са медијима у току кризних стања је директор установе, а може бити и особа коју директор именује
- Обавезно сачинити план сарадње са медијима у случају настанка кризе
- Израдити листу имена и адреса локалних новинара
- Држати се принципа сигурне комуникације са медијима
- Одредити простор који је намењен медијима као штаб или место за извештавање
- Инсистирати да новинари поштују приватност и право ученика и особља на жалост.

Кораци поступања установе када се деси кризни догађај

Када установа има сазнање да се догодио кризни догађај одмах, а најкасније у року од 24 сата, активира се Тим за кризне догађаје који има следеће задатке:

- Прикупљање података, процена потреба и обавештавање надлежних органа
- Успостављање сарадње са спољашњом мрежом заштите (социјална и здравствена заштита, полиција, јавно тужилаштво, Школска управа, јединица локалне самоуправе...)
- Сарадња и заједничко деловање са мобилним тимом за кризне интервенције (Уколико кризни догађај као последицу има најмање троје или више повређених или настрадалих лица, директор је у обавези да одмах по сазнању обавестити Министарство просвете како би се ангажовао интерсекторски мобилни тим за кризне ситуације, који је формиран у складу са Протоколом о поступању приликом суочавања друштва са кризним ситуацијама у оквиру Радне групе Владе Републике Србије ради пружања неопходне подршке)
- Благовремено информисање ученика, родитеља, запослених и медија о догађају
- Психосоцијална подршка ученицима и запосленима (уколико је процена да има потребе, укључити представнике здравствене заштите за пружање подршке)
- Израда и реализација плана рада установе у измењеним условима и стабилизација рада у установи (Тим, у сарадњи са релевантним тимовима установе, израђује план рада по измењеном, прилагођеном плану. Неопходно је да начин рада установе буде прилагођен последицама кризног догађаја, могућностима и потребама ученика и запослених у погледу реализације свих школских активности непосредно након кризног догађаја. План рада треба да садржи конкретне активности/мере које установа планира да предузме, носиоце (извршиоце) планираних активности, временску динамику, начин извршења, начини праћења и извештавања узимајући у обзир врсту кризног догађаја, број погођених особа, процену даљих ризика, реакцију локалне заједнице и одговарајуће правне аспекте. Након кризног догађаја, неопходно је да установа предузима активности које ће водити стабилизацији стања у установи -постепени повратак установе на редован начин рада који је био успостављен пре кризног догађаја уз континуирано праћење понашања деце/ученика и запослених у циљу процене ефеката подршке и

предузимања даљих мера. Установа прати реализацију плана и у зависности од тока смиривања кризног догађаја, ревидира план, допуњује га и коригује.

- Организација евентуалних комеморативних активности
- Праћење реализације планова и евалуација
- Вођење документације и извештавање (извештај о поступању установе доставља се надлежној школској управи, а када су у питању домови ученика, извештај о поступању се доставља и сектору Министарства надлежном за ученички и студентски стандард, у року од 15 дана од наступања периода стабилизације рада у установи)
- Други послови који могу бити од значаја у ситуацијама када се деси кризни догађај.

Када су жртве кризног догађаја деца са хроничним болестима, деца са сметњама у развоју и инвалидитетом, Тим за кризне догађаје, након идентификације, израђује индивидуализоване планове у сарадњи са родитељима и представницима спољашње мреже.

Присутни запослени и дежурни наставник, односно васпитач и сваки наставник, стручни сарадник, одељењски старешина, дужан је да, на целисходан начин, увек реагује и обезбеди заштиту учесника у образовању у свакој насталој кризној ситуацији, обезбеђивањем безбедности, евакуацијом и одвођењем на предвиђена безбедна места, унутар и изван установе, у зависности од кризног догађаја.

Такође, дужан је да користи дефинисан начин алармирања, односно оглашавања и информисања у установи у складу са евакуационим планом установе.

ПОСТУПАЊЕ ШКОЛСКОГ ЦЕНТРА СА ДОМОМ УЧЕНИКА „ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ“ У КРИЗНИМ ДОГАЂАЈИМА

Тим за кризне догађаје ће унапред припремити план информисања, у којем ће бити јасно дефинисано ко кога информисе о кризном догађају, и на који начин. Овај план јасно одређује начин на који се сви запослени и ученици упозоравају на опасност, као и о којој врсти опасности се ради. Унапред је одређено ко, и у којим ситуацијама активира систем узбуњивања.

Постојећим планом евакуације у школи, обележени су сви излази за случај опасности. Свака учионица означена је редним бројем.

Просторни план установе истакнут је на сваком спрату школе.

Директор установе преко координатора Тима информисе запослене јасним и прецизним инструкцијама и упутствима.

Кључне активности Тима за кризне догађаје:

- Сазнање о догађају који се десио ван установе се одмах проверава преко поузданих извора
- Ако се у установи десио кризни догађај, одмах се позива хитна помоћ, полиција и евентуално друге надлежне службе
- Поступа се у складу са планом евакуације, чија безбедност и проходност се претходно проверава
- По доласку полиције, утврдити да ли су сви ученици и запослени на безбедном месту
- Сазивање хитног састанка Тима за кризне догађаје
- Информисање надлежне Школске управе у Сомбору
- Уколико последица кризног догађаја захвата троје или више повређених/настрадалих лица обавештава Министарство просвете ради ангажовања интерсекторског мобилног тима за кризне ситуације
- Разматрање свих добијених информације и позивање породица погођених кризном ситуацијом са којима договара које информације се даље прослеђују запосленима, ученицима и евентуално медијима
- Обавештава све запослене и кризном догађају и сазива хитан састанак у или ван установе
- Наглашава да је директор једина особа задужена за комуникацију са медијима
- Упућивање запослених на стручног сарадника од којег могу добити помоћ
- Одређује на који начин ће информације бити прослеђене ученицима и родитељима
- Припрема саопштење за ученике
- Припрема саопштење за родитеље
- Одређивање просторије у којој ће стручни сарадник или чланови Тима пружати психосоцијалну подршку запосленима, ученицима и родитељима којима је потребна.

Други задаци Тима:

- Спровођење различитих превентивних активности (предавања, трибине, приказ едукативних филмова) у циљу унапређивања безбедносне културе деце, ученика и запослених.
- Учествовање у пројектима и обукама за развијање неопходних компетенција
- Информисање и укључивање родитеља у превентивне активности
- Сарадња са стручњацима из других надлежних органа, организација ради свеобухватне заштите деце, ученика и запослених
- Вођење и чување документације.

Поступање установе након кризног догађаја

- Након реализације плана поступања у кризним догађајима и успостављања стабилног стања у установи, тим за кризне догађаје врши евалуацију спроведених активности и сачињава извештај
- Уколико је због кризног догађаја дошло до прекида или извођења наставе у измењеним условима, тим за кризне догађаје у сарадњи са педагошким колегијумом израђује посебан план даље реализације образовно-васпитног рада. Израђени план реализације усваја наставничко веће, док школски одбор доноси одлуку, а сагласност на план даје надлежна школска управа
- Тим за кризне догађаје континуирано прати реаговања ученика и запослених и процењује потребу за психосоцијалном подршком у наредном периоду и у сарадњи са спољашњом мрежом заштите израђује план о њеној реализацији
- Тим за кризне догађаје прати реализацију планова, у сарадњи са спољашњом мрежом заштите процењује степен смиривања ситуације и покреће процес договарања са породицама жртава и повређених о начинима обележавања сећања на догађај (обезбеђивање простора, активности сећања, обележавање годишњица и слично)
- Након кризног догађаја, неопходно је да установа предузима активности које ће водити стабилизацији стања у установи - постепени повратак установе на редован начин рада који је био успостављен пре кризног догађаја, уз континуирано праћење понашања ученика и запослених у циљу процене ефеката подршке и предузимања даљих мера.
- Када је у питању праћење реаговања, процена потреба за психосоцијалном подршком, пружање индивидуалне и групне подршке са посебним освртом да се ради о ученицима са сметњама у развоју и инвалидитетом Тим ће реализовати активности подршке кроз разговоре са ученицима, родитељима (индивидуално, посебно са ученицима који су директни учесници или блиско повезани са њима, у мањим групама, са целим одељењем) у вези са кризним догађајем, како наставити даље, како помоћи један другом, шта смо из свега научили
- Радионице на тему изражавање тешких и болних осећања, суочавање са кризним догађајем, рад на порасту самопоуздања

- Разговори са запосленима (индивидуално, мање групе, колектив) у савлађивању личних, емоционалних проблема, као и договора враћању уобичајеним образовно-васпитним активностима
- Активности које ће окупити ученике, родитеље, запослене: организовати дружења међу ученицима/родитељима истих/различитих разреда кроз: спортска такмичења, излазак ван школе, уређење школског простора, учионица, школског дворишта
- Давање могућности ученицима, родитељима и запосленима који то желе да учествују и сами као помоћ и подршка.

Понашање запослених након кризног догађаја и однос према ученицима

- Да буду отворени и искрени, дају конкретна и узрасту примерена објашњења
- Нетачна и апстрактна објашњења са сврхом „да се деца заштите“, могу изазвати додатне тешкоће
- Омогућити деци и ученицима да се изразе и разговарају о кризном догађају
- Јасно рећи деци и ученицима да је сасвим нормално да имају емоционалне реакције на догађај, информисати их о уобичајеним реакцијама људи на кризне догађаје, о томе да емоције не треба умањивати нити скривати, и да је корисно о њима говорити, иако је то болно
- Охрабрити децу и ученике да говоре о својим осећањима са пријатељима и родитељима
- Деци и ученицима рећи истину о догађају – без непотребних детаља
- Направити окружење у коме ће се деца и ученици осећати савршено безбедно, за питања и разговор
- Искрено одговарати на питања
- Слушати и бити емпатични
- Поделити са децом и ученицима своја осећања
- Допустити деци и ученицима да изразе јака осећања, чак и бес и горчину, и испољити разумевање за њихова осећања
- Не судити, не држати предавања, не моралисати
- Не повезивати патњу и смрт са кривицом, казном или грехом
- Не очекивати „одрасле“ реакције од адолесцената или деце. Њихове реакције на бол могу, понекад, да укључе и шалу и смејуљење
- Већина реакција је прихватљива и треба их охрабривати. Наставници и васпитачи ипак треба да региструју оне облике понашања који делују екстремно и необично.

Понашање деце/ученика након кризног догађаја

Након кризног догађаја посебну пажњу треба посветити пружању психосоцијалне подршке и помоћи ученицима, кризни догађај, ма које врсте, делује стресно на њих. Неке од психолошких реакција које се могу јавити код ученика су:

- изражавање страха (најчешће од тога да се кризни догађај не понови)
- изненадне промене емоционалног стања (плач, љутња, напади беса, агресивно понашање, неконтролисани смех и сл)
- осећање кривице (опседнутост мислима да су могли спречити догађај)
- осамљивање или потреба за сталним присуством других
- тешкоће у учењу
- заборавност
- психосоматске реакције (проблеми са исхраном, спавањем, стомачне тегобе, мучнина)
- неверица да се догађај стварно одиграо
- интензивна сећања на догађај кроз слике и звуке
- тешкоће са пажњом и учењем
- губитак интересовања за оно што је раније било привлачно
- осећај бесмисла
- психосоматске реакције (проблеми са исхраном, спавањем, стомачне тегобе, мучнина, главобоља и сл.)
- осамљивање или потреба за сталним присуством других
- склоност импулсивном реаговању и ризичном понашању.

Праћење реализације, документација, анализа и извештавање

Неопходно је праћење реализације плана рада (у оквиру плана рада тима за заштиту) у измењеним условима, евентуалне корекције и допуне плана у зависности од процене степена, броја и последица изазваних кризним догађајем и предузетим корацима.

Поднети извештај стручним телима - педагошком колегијуму, наставничком већу, и органу управљања – школском одбору, Школској управи (према потреби, односно ако и када се кризни догађај деси).

Тим је дужан и да води документацију о спроведеним активностима у вези са поступањем у кризној ситуацији.

Извештај о поступању установе доставља се надлежној Школској управи, у року од 15 дана од наступања периода стабилизације рада у установи.

*Установа је дужна да омогући стручно усавршавање запослених ради јачања компетенције пружања психосоцијалне подршке, за реализацију плана евакуације и друге облике усавршавања који могу допринети ефикасном реаговању установе у различитим кризним ситуацијама.

5. ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ МАЛОЛЕТНИЧКЕ ДЕЛИНКВЕНЦИЈЕ

Циљ програма превенције малолетничке делинквенције је да кроз јединствено деловање са другим програмима школе и свим надлежним институцијама које се баве заштитом деце и младих значајно утиче на подизање нивоа свести ученика, родитеља и наставника, као актера образовно-васпитног процеса о деликвентном понашању, безбедности ученика, ризицима сукоба са законом и могућим последицама.

Задаци :

- Подизање одговорности ученика према сопственој безбедности и безбедности других,
- предузимање превентивних мера у циљу спречавања појаве асоцијалног понашања код ученика
- укључивање свих актера образовно-васпитног процеса у програм превентивног деловања
- уочавање присуства деликвентног понашања код ученика,
- успостављање сарадње са надлежним институцијама и породицом у циљу усаглашеног деловања,
- упознавање ученика са болестима зависности и њиховим штетностима,
- освешћивање ученика о последицама не придржавања правила понашања,
- развијање способности функционисања у заједници и развој људских вредности

Програмски садржаји:

- “Основи безбедности”- предавања МУП-а,
- предавања фондације „Тијана Јурић”,
- предавање о зависностима- Завод за јавно здравље,
- реализовање радионица у сарадњи са Центром за Социјални рад,
- упознавање са начином провођења слободног времена ученика код куће и ван куће, трговина људима, психоактивне супстанце – ЧОС,
- укључивање ученика у хуманитарни рад (Црвени Крст),
- упознавање одељенских старешина са Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривично-правној заштити малолетних лица,
- идентификација деце са делинквентним понашањем
- индивидуални саветодавни рад са ученицима и њиховим родитељима.

Начин остваривања програма:

Програм се спроводи кроз све облике рада у школи. Одељењске старешине, васпитачи и предметни наставници су у обавези да у свакодневном контакту са ученицима

саветодавним радом упознају ученике са опасностима, као и са начином понашања којим би се те опасности могле избећи или отклонити.

Програм се остварује кроз различите активности са ученицима, запосленима и родитељима у сарадњи са институцијама које се баве заштитом деце и породице у складу са потребама. У остваривање програма укључују се правна и физичка лица обучена за превенцију и интервенцију у случају дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и других облика ризичног понашања ученика.

6. ПРОГРАМ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ

Слободне активности представљају факултативни облик рада школе.

Циљ програма:

- јачање образовно-васпитне делатности школе кроз организацију активности
- стваралачког, забавног и спортског карактера;
- подстицање индивидуалних склоности и интересовања ученика;
- подстицање садржајног и целисходног коришћења слободног времена;
- богаћење друштвеног живота и разоноде ученика.

Задаци школе:

- разноврсност области и садржаја који се нуде ученицима;
- интердисциплинарни приступ и корелација са наставним садржајима;
- усклађеност са просторним условима и могућностима школе;
- усклађеност са интересовањима ученика;
- слобода избора ученика;
- организованост ученика у оквиру група и колектива;
- организовани и плански садржаји изабраних активности;
- омогућавање креативног и забавног начина задовољавања интересовања ученика;
- остваривање сарадње са локалном заједницом;
- развој креативних, вољних, сазнајних и физичких потенцијала ученика.

Програмске активности:

✓ Културно – уметничке:

Поред циља и задатака које имају слободне активности ученика, у активностима језичко-уметничког подручја остварују се и посебни задаци:

- Развијање и неговање радозналости и отворености за нове, актуелне појаве у језику, уметности и култури уопште;
- развијање опажања, критичког мишљења и слободног креативног изражавања ученика.
- ✓ Слободне активности овог подручја остварују се у оквиру секције:
 - драмска,
 - ликовна,
 - новинарска, изради школског часописа “Кажипокажи”

- плесна секција-зумба,
- радиоице знаковног језика “Проговори рукама”.
- ✓ Научно – истраживачке
Посебни задаци научно-истраживачких слободних активности су:
 - развијање склоности и способности ученика у одговарајућој научној дисциплини, посебно стваралачких способности и сазнајних могућности ученика;
 - развијање логичког и критичког мишљења ученика;
 - стварање услова и подстицање креативног рада ученика;
 - навикавање и оспособљавање ученика за коришћење научнопопуларне и стручне литературе, приручника и лексикона;
 - увођење ученика у методе истраживања и упознавање ученика са мултидисциплинарним и интердисциплинарним приступом решавању научних проблема;
 - развијање спретности ученика за експериментални и практичан рад.Слободне активности овог подручја остварују се у оквиру секције:
 - информатичка секција,
 - еколошка секција,
 - фото секција,
 - израда украсних предмета.
- ✓ Спортско-рекреативне активности
У оквиру спортско-рекреативних активности остварују се следећи конкретни задаци:
 - обухват што већег броја ученика посебним програмом физичког вежбања, који, заједно са општим програмом чини јединствену целину, односно јединствен систем физичког васпитања;
 - задовољење нових и све разноврснијих жеља и интереса школске омладине за бављењем разним гранама физичког вежбања у слободном времену;
 - помоћ ученицима да свестрано развију своје физичке способности и да активност у овој области развију као своју трајну потребу.Слободне активности овог подручја остварују се у оквиру секције:
 - мали фудбал,
 - одбојка,
 - шах,
 - кошарка

Начин остваривања програма :

У слободне активности и рад секција укључују се ученици основне и средње школе, на добровољној основи, а у складу са својим интересовањима. Активности се планирају Годишњим планом рада школе, а у њиховој реализацији могу учествовати и сарадници који су директно или индиректно укључени у образовно-васпитни процес (родитељи, будући наставници и представници организација које се баве децом и бригом о деци и други). Активности у слободном времену могу да се организују у школи и ван школе, као једне или више активности истовремено..

7. ПРОГРАМ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ОРИЈЕНТАЦИЈЕ

Циљ програма професионалне оријентације школе је да у сарадњи са другим установама за професионалну оријентацију пружа помоћ родитељима/старатељима и ученицима у избору средње школе односно будућег занимања.

Од школске 2013/14. године, програм ПО реализује се кроз пројекат Професионална оријентација на прелазу у средњу школу за ученика 7. и 8. разреда који има за **циљ** успостављање функционалног и одрживог програма професионалне оријентације за ученике који завршавају основну школу.

За ученике од 1. до 6. разреда **циљ** је да ученици препознају своје способности, склоности, интересовања, таленте, жеље што је полазна основа у процесу одлучивања за избор будућег образовања и занимања.

Задаци школе су :

- праћење развоја ученика;
- остваривање сарадње са установама које се баве професионалном оријентацијом;
- примена петофазног процесног модела професионалне оријентације;
- упознавање ученика са њиховим способностима;
- упознавање ученика са путевима школовања;
- упознавање ученика са путевима каријере;
- упознавање ученика са занимањима;
- помоћ ученицима и родитељима у промишљеном доношењу одлуке о избору занимања.

Програмски садржаји :

Програм професионалне оријентације за ученике 7.и 8. разреда остварује се у оквиру радионица кроз пет модула:

- 1.Самоспознаја: препознавање сопствених капацитета, способности, интересовања, вредности и склоности.
2. Информисање о занимањима: прикупљање информација о занимањима, анализа и структурисан начин обраде информација тако да се омогући добра информисаност при одлучивању о избору занимања.
- 3.Могућности школовања: упознавање могућности школовања и каријере које воде до остварења жељеног занимања.
- 4.Реални сусрети са светом рада и занимања: сусрет са представницима занимања, распитивање о занимању и испробавање занимања у предузећима/ организацијама/ установама/ средњим школама како би млади проверили и употпунили сопствене слике о свету рада и занимања.

5. Одлука о избору занимања: анализа сопственог пута професионалне оријентације и доношење самосталне одлуке о избору школе/занимања.

Садржаји и активности програма у 1. разреду:

- Занимања мојих родитеља
- Игра занимања- повежи занимање и алат
- Шта бих волео да будем кад одрастем

Садржаји и активности програма у 2. разреду:

- Занимања људи у мом крају
- Које занимање је колико важно
- Моје будуће занимање
- Кад одрастем бићу...

Садржаји и активности програма у 3. разреду:

- Опис радног места маме или тате
- Квиз занимања
- Занимање које ми се највише свиђа...
- Како се зове то занимање и како се ради

Садржаји и активности програма у 4. разреду:

- Занимања људи у мом завичају
- Живот и рад у школи
- Кад порастем бићу...
- У посети код...

Садржаји и активности програма у 5. разреду:

- Представљење занимања маме или тате
- Квиз занимања
- Албум занимања
- Нацртај занимање своје омиљене личности

Садржаји и активности програма у 6. разреду:

- Улога рада у животу сваког од нас
- Тимски рад
- Мој будући позив
- Личност којој се дивим
- Текстови који истичу вредност људског рада

Начин остваривања програма :

Школа формира Тим за професионалну оријентацију у чијем су саставу наставници и стручни сарадници који реализује програм професионалне оријентације за ученике 7. и 8. разреда. Тим имплементира програм професионалне оријентације тако што дефинише редослед активности, облик реализације (курикуларно, час/чоз, изборни предмет или пројекат) , информише одељенске старешине 7. и 8. разреда, ученике и родитеље, дефинише број ученика који ће бити обухваћени програмом, прибавља сагласност родитеља, формира распоред радионица, оснива вршњачку групу, пружа подршку у реализацији радионица, сарађује са школама друштвене средине, са експертима из појединих области, организује реалне сусрете, организује посету сајму образовања на ком се представљају средње школе, сарађује са стручним органима школе, родитељима, води евиденцију и извештава.

За ученике од 1. до 6. разреда професионална оријентација се реализује темама у оквиру обавезне и изборне наставне предмете, ЧОС и слободне активности.

Програм подразумева укључивање родитеља/старатеља у процес професионалне оријентације њиховог детета пре свега као подршку у самосталном одлучивању. Родитељи се охрабрују да развијају сопствене компетенције за родитељство у циљу оснаживања детета за доношење самосталне одлуке о избору школе и занимања. Укључују се путем родитељских састанака, заједничких радионица са децом и реалних сусрета у којима учествују као представници занимања и презентери сопственог пута каријере.

8. ПРОГРАМ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Циљ

- Развијање бриге за сопствено здравље.
- Усвајање знања и вештина од значаја за унапређење и очување здравља.
- Спровођење позитивних акција за здравље.
- Усвајање навика које унапређују здравље ученика.

Задаци:

- Формирање ставова ученика у очувању сопственог здравља: правилна исхрана, хигијенске навике, физичка активност, превенција болести зависности, хуманизација односа међу половима, превенција негативних облика понашања значајних за очување здравља.
- Остваривање сарадње школе, породице и друштвене заједнице ради утицаја, заштиту и унапређење здравља ученика.
- Превенција и здравствена заштита ученика.

Програмски садржаји:

- вакцинација и ревакцинација,
- систематски и контролни прегледи ученика пре спортских такмичења,
- превентивна заштита зуба,
- санитарни преглед особља које ради са намирницама у школској кухињи, наставника практичне наставе подручја Личне услуге, ученика који похађају практичну наставу из следећих образовних профила: месар-кобасичар, пекар, педикир-маникир, женски фризер,
- ослобађање од наставе физичког и здравственог васпитања (делимично или потпуно),
- контрола санитарно хигијенских услова живота и рада

Начин остваривања програма

Стицање знања и формирање ставова у складу са здравим начином живота се реализује кроз наставне активности (програм рада одељењског старешине, часове

редовне наставе, програм школског спорта) и ваннаставне активности (предавања патронажне службе, лекара, нутриционисте, стоматолога...) и укључује све ученике основне и средње школе.

Превенција и непосредна здравствена заштита ученика се свакодневно остварује у Школском центру (запослено медицинско особље и ангажовани лекари специјалисти: ОРЛ лекар, дечији психијатар...), као и у Дому здравља и обухвата бригу о здрављу и развоју ученика, предузимање мера за спречавање обољења, чување и побољшање здравља, откривање обољења и лечење оболелих.

Праћење реализације програма здравствене заштите се врши увидом у педагошку документацију - дневнике образовно-васпитног рада, записнике стручних органа и тимова и праћењем реализације планираних активности.

9. ПРОГРАМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Школа у сарадњи са надлежним установама брине о социјалној заштити ученика.

Циљ:

- стварање оптималних услова за раст, развој, даље школовање и напредовање ученика
- развијање свести о солидарности, спремности да помогну другима и прихватању различитости,
- оснаживање ученика за прихватање и поштовање других

Задаци:

- брига о деци из материјално угрожене породице;
- брига о деци са поремећајима у понашању
- брига о деци без родитељског старања;
- брига о деци из једнородитељске породице;
- брига о деци ромске националне мањине;
- брига о деци са инвалидитетом;
- брига о деци са хроничним болестима
- брига о избеглим и расељеним лица ...

Програмски садржаји:

- идентификација ученика са одређеним социјалним проблемима,
- сарадња са родитељима/старатељима идентификованих ученика,
- пружање помоћи ученицима са поремећајима у понашању (оперативни план заштите),
- појачан васпитни рад са идентификованим ученицима,
- пружање помоћи ученицима ниског социјално-економског статуса
- помоћ ученицима да се укључе у трајнији облик социјалне помоћи (дечји додатак, социјална помоћ, додатак за туђу негу и помоћ...)
- организовање хуманитарних акција за помоћ социјално угроженој деци,

- сарадња са Центром за социјални рад,
- сарадње са Црвеним крстои другим хуманитарним организацијама,
- рад на разним хуманитарним пројектима владиних и невладиних организација
- организација бесплатних излета и екскурзија ученике школе,
- здравствено-рекреативни боравак “Солидарност на делу” у организацији Црвеног крста.

Начин остваривања програма :

Помоћ ученицима са проблемима у понашању: Идентификација ученика са одређеним социјалним проблемима у понашању врши се континуирано. Током годинесе свака ризична ситуација евидентира, анализира и предузимају се мере заштите. Школа уочене проблеме покушава да реши сарадњом са родитељима (службеним позивима у школу и информативним разговорима), а уколико нема резултата укључује релевантне установе из спољашње заштитне мреже.

Помоћ материјално угроженим ученицима: Идентификација ученика који се налазе у тешкој материјалној ситуацији обавља се током целе школске године. План активности пружања помоћи реализују одељењске старешине, стручна служба, директор школе, чланови тима за инклузију и Ученички парламент.

10. ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Циљ:

- развој еколошке свести код ученика,
- стицање знања и формирање навика о очувању природе и заштити животне средине.

Задаци:

- упознавање ученика са основним појмовима екологије,
- упознавање ученика са значајем и начином заштите природне и радне средине
- упознавање ученика са начином загађивања воде, ваздуха, земљишта и хране,
- унапређивање животне средине,
- промовисање еколошки одговорног понашања ученика.

Програмски садржаји:

- рад Еколошке секције,
- опремање школе кутијама за разврставање отпадног материјала, прикупљање, разврставање и рециклажа отпадног материјала,
- уређење и оплемењивање школског дворишта и простора школе, прављење сензорног врта,

- сарадња са организацијама и удружењима које се баве заштитом животне средине (ЈКП “Чистоћа и зеленило”, фондације “Јасен” и RECAN, , ЈП “Палић-Лудах”, Skala Green),
- учешће на конкурсима и изложбама на тему екологије и заштите животне средине,
- учешће у пројекту “За чистије и зеленије школе у Војводини”,
- обележавање Дана заштите животне средине,
- обележавање Дана планете Земље,
- едукација ученика у оквиру ЧОС, обавезних и изборних предмета на тему заштите животне средине,
- сарадња са еколошким секцијама других школа путем организовања заједничких акција и радионица,
- израда паноа,
- промоција активности школе на заштити животне средине.

Начин остваривања програма

Програм заштите животне средине реализоваће се кроз часове редовне наставе и ваннаставних активности координацијом наставника биологије, ликовне културе, грађанског васпитања, одељењских старешина и стручних сарадника.

11. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ЛОКАЛНОМ САМОУПРАВОМ

Локална самоуправа значајно утиче на рад школе кроз различите облике финансирањаматеријалних трошкова рада школе, подршке ученицима и родитељима и активности просветнеи других инспекцијских службикоје прате рад школе.

Циљ:

- обезбеђивање подршке локалне самоуправе активностима школе,
- унапређење материјално-техничких услова рада школе,
- пружање адекватне подршке ученицима,
- промоција школе.

Задаци:

- заједничко планирање садржаја и начина сарадње школе и локалне самоуправе у циљу унапређења рада школе,
- укључивање представника локалне самоуправе у живот и рад школе
- коришћење ресурса локалне самоуправе у реализације циљева образовања и васпитања
- усаглашавање реалних могућности локалне самоуправе и потребе школе,
- поштовање прописа у области финансијског пословања,

- боље и брже решавање проблема ученика у оквиру реализације образовно – васпитне делатности школе,
- задовољавање потреба ученика и родитеља у вези са реализацијом наставних и ваннаставних активности ученика и њихових интересовања.

Програмски садржаји:

- сарадња са Секретаријатом за друштвене делатности Града Суботица и представником Градског већа,
- израда различитих финансијских извештаја и финансијских планова, рачуна, извода, потраживања школе, полугодишњи и годишњи извештаји
- сарадња са националним саветима националних мањина (са Националним саветом мађарске националне мањине и осталим националним саветима)
- сарадња са координатором за ромска питања Града Суботица и сарадња са ромским невладиним организацијама,
- сарадња са Канцеларијом за младе,
- избор представника локалне самоуправе у Школски одбор
- учешће на манифестацијама у организацији локалне самоуправе (Дан града, Међународни фестивал дечијег позоришта, Дечија недеља...),
- присуство представника локалне самоуправе на школским манифестацијама (Дан школе, дан Светог Саве, спортска такмичења...),
- укључивање у рад Општинског савета родитеља,
- организација донаторских и спонзорских акција ради добијања средстава за побољшања услова рада,
- финансирање текућих материјалних трошкова;
- финансирање превоза ученика и запослених,
- финансирање ужина за ученике из материјално угрожених породица

Начин остваривања програма :

Запослени и ученици школе заједно са представницима локалне самоуправе реализују програмске садржаје. Ученици кроз ваннаставне активности и редовну наставу у зависности од повезаности са садржајима, а запослени и представници локалне самоуправе кроз састанке, посете, предавања, изложбе, конкурсе, такмичења, смотре, радионице, демонстрације, консултације, саветовања ...

12. ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОРОДИЦОМ

Програмом сарадње са породицом школа дефинише области, садржај и облике сарадње са родитељима, односно старатељима ученика, који обухватају детаљно информисање, саветовање, укључивање у наставне и остале активности школе и консултовање у доношењу одлука око безбедносних, наставних, организационих и финансијских питања, с циљем унапређивања квалитета образовања и васпитања, као и обезбеђивања свеобухватности и трајности васпитно-образовних утицаја.

Циљеви:

- повезивање активности породице и школе у процесу васпитања;
- пружање помоћи породици у реализацији њене васпитне функције;
- обезбеђивање услова за оптималан развој детета;
- међусобно информисање;
- педагошко образовање родитеља;
- ангажовање родитеља у остваривању задатака школе.

Задаци :

- информисање родитеља о њиховим правима и обавезама, те начинима укључивања у рад школе;
- едуковање родитеља кроз информисање и пружање адекватног модела васпитања и образовања;
- развијање партнерског деловања породице и школе у образовању и васпитању ученика;
- обезбеђивање редовне, трајне и квалитетне сарадње породице и школе;
- остваривање позитивне интеракције наставник- родитељ;
- обезбеђивање информисаности родитеља о променама у образовању које се остварују у школи и код ученика, као и о свим дешавањима у животу Школе.

Програмски садржаји:

1. Информисање родитеља и старатеља

Родитељи/старатељи треба да буду детаљно информисани о свим аспектима школског живота и образовног процеса који се посредно или непосредно тичу њихове деце и њих, као и о могућностима на које све начине могу да се укључују у рад школе и да дају свој допринос унапређењу квалитета васпитно-образовног процеса.

Ова област сарадње породице и Школе одвија се кроз следеће облике рада:

- креирање странице намењене родитељима на сајту школе;
- организовање *Отворених врата* – термина када родитељи имају могућност да са наставницима разговарају о раду и напредовању ученика;
- месечно организовање *Отвореног дана*, када родитељи, односно старатељи могу да присуствују образовно-васпитном раду;
- уређивање огласне табле за родитеље у просторијама школе;
- редовно вођење дневника и ажурирање података;
- организовање и реализација родитељских састанака.

2. Укључивање родитеља и старатеља у наставне и остале активности

Родитељи се подстичу да се укључују у образовни процес на више различитих начина и то као:

- **Асистенти** у настави, сарадници и асистенти у реализацији програма секција;
- **едукатори** деце у областима у којима су професионалци/експерти кроз учешће у различитим образовним пројектима који се одвијају у школи/у које је школа укључена;

- **сарадници** за обезбеђивање безбедног окружења у школи, у процесу професионалне оријентације, при организацији и реализацији приредби, изложби, спортских и других такмичења и сличних активности у Школи, сарадници и асистенти у реализацији излета, посета, екскурзија ученика, у организацији и реализацији радионица, хуманитарних акција и сличних активности;
- **учесници** у стручним тимовима које директор формира по потреби, као евалуатори васпитно-образовног рада и квалитета рада установе кроз процес самовредновања квалитета васпитно-образовне праксе, родитељи ученика из осетљивих и маргинализованих група (социјална ускраћеност, сметње у развоју, инвалидитет и др.) имају могућност да учествују у изради и реализацији индивидуалног образовног плана, и друго.

3. Укључивање родитеља и старатеља у процес одлучивања

Законска регулатива је прописала обавезно укључивање родитеља у процес одлучивања и то кроз:

- укључивање родитеља у Савет родитеља Школе;
- укључивање родитеља у Школски одбор;
- укључивање родитеља у рад свих тимова на нивоу школе (самовредновање, развојно планирање, заштиту ученика и сл.);
- испитивање потреба и очекивања родитеља анкетирањем на крају сваког полугодишта;
- родитељи ученика из осетљивих и маргинализованих група (социјална ускраћеност, сметње у развоју, инвалидитет и др.) имају могућност да учествују у индивидуалном образовном плану, да по потреби предлажу спољне сараднике у тиму који се бави образовним планом.

4. Едукација и саветодавни рад са породицом

Будући да су родитељи у највећој мери упућени на сарадњу са наставницима и са њима имају најучесталије контакте, важан задатак наставника је да креирају такву атмосферу у којој ће родитељи бити подстакнути да се укључују на различите начине и да доприносе животу учионице/школе без страха да ће то бити протумачено као мешање улога, тј. мешање у професионалну улогу наставника. Унапређивање компетенција родитеља за педагошко деловање и пружање подршке ученицима школа организује кроз следеће облике рада:

- едукација кроз организовање мини предавања на родитељским састанцима;
- организовање трибина и радионица за заинтересоване родитеље;
- формирање Клуба родитеља;
- израда Водича за родитеље (публикованог на сајту Школе);
- ангажовање родитеља као едукатора других родитеља о проблемима који су релевантни за родитељску популацију, а за које су поједини родитељи стручни.

Начин остваривања програма :

Сарадња са породицом одвија се плански и систематски током целе године и подразумева укључивање породице у планирање, реализацију и евалуацију те сарадње. Активности у оквиру сарадње са породицом реализују се на основу Развојног плана Школе и Годишњег плана Школе и то кроз:

- план рада Савета родитеља;
- план рада директора школе;
- план рада стручних сарадника;
- план за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- планове рада стручних већа;
- планове одељењских већа;
- планове одељењских старешина;
- план рада секција;
- план професионалне оријентације..

13. ПРОГРАМ ПРИЛАГОЂАВАЊА НА ШКОЛСКУ СРЕДИНУ

Циљеви:

- обезбеђивање услова за успешну адаптацију ученика, наставника и васпитача;
- координација, усклађивање, повезивање активности ученика, наставника и васпитача;
- пружање помоћи ученицима у привикавању на интернатски смештај;
- пружање помоћи наставницима и васпитачима у реализацији радних задатака;

Задаци:

- информисање нових ученика, наставника и васпитача о њиховим правима и обавезама;
- упознавање са кућним редом и правилима понашања ученика, наставника и васпитача;
- укључивање наставника и васпитача у рад установе;
- развијање сарадничких односа свих учесника у васпитно-образовном процесу;

Програмске активности:

Активности за прилагођавање нових ученика:

- упознавање ученика и родитеља са директором, пом. директора и стручном службом;
- прикупљање информација о детету/ученику (разговор са стручном службом);
- прикупљање потребне документације (медицински извештаји, решења ИРК...);
- упознавање ученика и родитеља са одељењским старешином и васпитачем;
- упознавање ученика и родитеља са школским и интернатским простором, дневном и недељном динамиком рада установе;

- упознавање са групом/одељењем и пружање помоћи у адаптацији на исто;
- праћење прилагођавања детета/ученика у сарадњи са родитељима;

Активности за прилагођавање нових наставника и васпитача:

- упознавање наставника и васпитача са директором, пом. директора, секретаром и стручном службом;
- информисање о организацији рада установе, правима, одговорностима и задужењима на радном месту;
- упознавање са школским простором, кабинетима, наставним средствима;
- упознавање са запосленима;
- пружање подршке у раду наставника и васпитача (одређивање ментора)

Начин остваривања програма:

У остваривању програма учествују сви запослени : директор, секретар, стручни сарадници, одељењске старешине, васпитачи и наставници. Програмски садржаји се реализују индивидуалним разговорима до потпуне адаптације на школску средину.

14. ПРОГРАМ УВОЂЕЊА ПРИПРАВНИКА У ПОСАО

Циљ:

Увођење у посао наставника, васпитача и стручног сарадника - приправника има за **циљ** да га оспособи за самосталан образовно-васпитни рад и за полагање испита за лиценцу.

Задатак:

Наставник на крају приправничког стажа треба да поседује знања, способности и вештине за квалитетно остваривање образовно-васпитног рада.

Садржаји програма:

Програм увођења приправника у посао односи се на:

1. Планирање, програмирање, остваривање и вредновање образовно-васпитног рада
2. Праћење развоја и постигнућа ученика
3. Сарадња са колегама, породицом и локалном заједницом
4. Рад са ученицима са сметњама у развоју
5. Професионални развој
6. Документација

1. Планирање, програмирање, остваривање и вредновање образовно-васпитног рада:

- познаје структуру плана и програма образовно-васпитног рада;

- разуме улогу наставног предмета у остваривању циљева и задатака у образовању и васпитању;
- разуме повезаност између циљева, задатака, садржаја, метода и облика рада;
- разуме интердисциплинарну природу предметних садржаја;
- користи дидактичке и методичке принципе успешног планирања образовно-васпитног рада;
- познаје могућности и ограничења различитих врста наставе;
- планира различите типове и структуру наставних часова;
- зна да повезује различите методе и облике рада у процесу учења;
- зна да креира подстицајну средину за учење и развој;
- бира садржаје, методе облике и технике рада у складу са условима у којима ради;
- познаје основне принципа рада одељењског старешине;
- подстиче изградњу заједништва у одељењу;
- зна да прилагођава захтеве развојним нивоима деце и стиливима учења деце;
- примењује индивидуални приступ деци у процесу образовно-васпитног рада;
- разуме улогу ученичких радова у образовно-васпитном процесу;
- познаје критеријуме добрих уџбеника, литературе и дидактичких средстава за остваривање образовно-васпитног рада;
- помаже ученицима у налажењу и избору литературе за различите активности;
- користи разноврсна дидактичка средства и различиту литературу;
- познаје различите начине остваривања ваннаставних и слободних активности;
- користи истраживачки приступ у образовно-васпитном раду;
- анализира сопствени образовно-васпитни рад.

2. Праћење развоја и постигнућа ученика:

- разуме како се ученици развијају и како уче;
- познаје различите начине праћења, вредновања и оцењивања постигнућа ученика;
- зна да прати и вреднује постигнуће ученика у процесу учења;
- прати индивидуални развој и напредовање ученика и развој групе у целини;
- разуме вредновање постигнућа у функцији подршке напредовању ученика;
- подржава иницијативу ученика, мотивацију за рад и спонтано стваралачко изражавање;
- поштује принципе редовности у давању повратних информација о оствареним резултатима;
- уважава личност ученика у давању повратних информација о оствареним резултатима;
- помаже ученику да препозна своје потребе и емоције и изрази их на одговарајући начин;
- познаје начине и технике подстицања процеса самооцењивања ученика;
- зна да ствара атмосферу поштовања различитости;

- уважава иницијативу и слободу исказивања мисли, ставова и уверења код ученика;
- развија код ученика навику за пажљивим руковањем наставним материјалима.

3. Сарадња са колегама, породицом и локалном заједницом:

- гради атмосферу међусобног поверења са свим учесницима у образовно-васпитном раду;
- познаје и примењује принципе успешне комуникације са свим учесницима у образовно-васпитном – раду;
- разуме важност неговања партнерског односа са породицом ученика;
- поштује принцип приватности у сарадњи са породицом и колегама;
- поштује личност родитеља приликом давања повратних информација;
- размењује информације о ученику са родитељима поштујући принцип редовности;
- познаје различите облике сарадње са породицом ради обезбеђивања подршке развоју ученика;
- одржава добре професионалне односе са колегама;
- разуме важност тимског рада у установи;
- размењује запажања и искуства са колегама;
- познаје различите облике сарадње са локалном заједницом у циљ остваривања образовно-васпитних циљева и задатака;
- сарађује у организовању представљања различитих облика ученичког стваралаштва;
- разуме важност сарадње са стручним институцијама.

4. Рад са ученицима са сметњама у развоју :

- разуме значај утицаја вршњака и средине на развој и образовање ученика са сметњама у развоју;
- разуме значај стварања атмосфере поштовања различитости;
- познаје начине укључивања ученика са сметњама у развоју у образовно-васпитном раду;
- зна да организује активности за укључивање ученика са сметњама у развоју у образовно-васпитни рад;
- разуме значај принципа индивидуализације процеса учења ученика са сметњама у развоју;
- познаје важност праћења, индивидуалног напредовања и постигнућа ученика са сметњама у развоју;
- разуме значај обезбеђивања одговарајуће физичке средине за адекватно укључивање ученика са сметњама у развоју у образовно-васпитни рад.

5. Професионални развој :

- познаје значај континуираног професионалног развоја;

- упознат је са различитим облицима и начинима стручног усавршавања;
- разуме начине и технике планирања стручног усавршавања;
- познаје структуру стручних тела на нивоу установе;
- познаје елементе за планирање сопственог стручног усавршавања;
- учествује у разним облицима стручног усавршавања;
- прати развој савремене литературе и образовне технологије.

6. Документација:

- зна прописе из области образовања и васпитања;
- познаје права и дужности на радном месту;
- упознат је са документацијом на нивоу установе;
- разуме сврху педагошке документације;
- зна да води прописану и потребну документацију;
- чува поверљиве податке о детету/ученику и његовој породици;
- води евиденцију о учешћу у разним облицима стручног усавршавања;

Начин остваривања програма

Приправника у посао уводи ментор:

- пружањем помоћи у припремању и извођењу образовно васпитног рада;
- присуствовањем образовно – васпитном раду најмање 12 часова у току приправничког стажа;
- анализирањем образовно васпитног рада у циљу праћења напредовања приправника;
- пружањем помоћи у припреми за проверу савладаности програма.

Након савладаног програма ментор подноси извештај директору о оспособљености приправника за самостално извођење образовно-васпитног рада. За оне елементе програма увођења наставника у посао које ће реализовати заједничким радом ментор израђује детаљан план активности

Евиденција о увођењу у посао приправника

Евиденција ментора и приправника има значајну функцију у процесу увођења у посао и стицању лиценце. На овај начин ментор и приправник документују процес учења и подучавања, како у раду приправника, тако и у раду ментора, што осигурава трајност података и олакшава начин приказивања постигнутих резултата.

Све ове активности се остварују у школи што олакшава припрему приправника за полагање испита за лиценцу.

Школа води евиденцију о запосленим приправницима, ствара услове за успешно савладавање програма и оспособљавање за самосталан образовно-васпитни рад.

Ментор води евиденцију о раду приправника која садржи податке о:

- временском периоду у коме је радио са приправником;
- темама и времену посећених часова;
- запажањима о раду приправника у савладавању програма;
- препорукама за унапређивање образовно-васпитног рада;
- оцени поступања приправника по датим препорукама.

Приправник води евиденцију о свом раду:

- сачињавањем месечног оперативног плана и програма рада;
- израдом припреме за одржавање часа;
- изношењем запажања о свом раду и раду са ученицима;
- о посећеним часовима;
- о својим запажањима и запажањима ментора.

Евиденција о раду и запажањима приправника доставља се ментору.

Провера савладаности програма увођења у посао приправника

Провера савладаности програма увођења у посао приправника остварује се најраније након годину дана рада у школи извођењем одговарајућег облика образовно-васпитног рада, и то: извођењем и одбраном часа наставника у школи, као и приказом и одбраном активности стручног сарадника у школи. Тему облика образовно-васпитног рада бира приправник у сарадњи са ментором.

Комисију од најмање три члана образује директор решењем.

Ментор не може да буде члан комисије али има обавезу да присуствује провери савладаности програма.

Када комисија оцени да је приправник делимично савладао програм даје ментору и приправнику препоруку за даљи рад са роком за поновну проверу савладаности програма. Приправник који у потпуности савлада програм стиче право на полагање испита за лиценцу.

15. ПРОГРАМ ИЗЛЕТА, ЕКСКУРЗИЈА И НАСТАВЕ У ПРИРОДИ

Циљ:

- да допринесе остваривању циљева и задатака образовања и васпитања и циљева и задатака наставних предмета;
- непосредно упознавање с појавама и односима у природној и друштвеној средини,
- упознавање с културним, историјским и духовним наслеђем;
- рекреативно-здравствени опоравак ученика

Задаци:

Образовно-васпитни задаци:

- проучавање објеката и појава у природи
- уочавање узрочно-последичних веза у конкретним природним и друштвеним условима,
- развијање интересовања за природу,
- изграђивање еколошких навика
- упознавање начина живота, обичаја и рада људи појединих крајева;
- развијање позитивних односа према националним, културним, естетским вредностима,
- развијање позитивних односа према спортским потребама и навикама,
- развијање позитивних социјалних односа
- схватање значаја здравља и здравих стилова живота
- подстицање испољавања позитивних емоционалних доживљаја
- упознавање са националним, историјским, културним и уметничким вредностима окружења кроз које путују и окружења у ком бораве,
- проширивање постојећих и стицање нових знања и искустава током боравка везаних за садржаје из различитих предмета,
- повезивање теоретских знања са практичним искуствима,

- развијање одговорног односа према природи, културној баштини и понашања у складу са друштвеним нормама,
- поштовање правила понашања у различитим окружњима и приликом обилазака различитих културних споменика, верских објеката, музеја, галерија и др...,
- развијање другарских односа, толеранције, уважавање потреба других и избегавање сукоба,

Начин реализације програма:

- ✓ Избор програмских садржаја и маршрута екскурзија је усклађен са наставним програмима свих предмета, циљевима и задацима екскурзија, узрастом ученика и њиховим психофизичким способностима;
- ✓ Одељењска и стручна већа достављају предлог плана и програма екскурзија и излета Наставничком већу школе; предложени план и програм се разматра и на њега даје сагласност Савет родитеља;
- ✓ Носиоци припрема, организације и извођења екскурзија по утрђеном плану и програму су чланови Тима за излете и екскурзије, уз одељењске старешине,

- ✓ Задаци Тима за излете и екскурзије су: избор дестинација за екскурзије, реализација и анализа извештаја са екскурзија.
- ✓ Приликом реализације излета и екскурзија за све узрасте сачињава се посебни планови извођења, уз конкретизацију свих активности које ће се реализовати током путовања и боравка на одабраним дестинацијама,
- ✓ Наставничко веће школе верификује избор дестинација за екскурзију, бира стручног вођу пута који сачињава оперативни план рада за сваки дан екскурзије.
- ✓ Ученици и родитељи ученика се пре поласка на екскурзију упознају са планом и програмом екскурзије,
- ✓ Родитељи дају писмену сагласност за путовање;
- ✓ За сва путовања дужа од једног дана, родитељи достављају здравствени лист детета;
- ✓ Неопходно је обезбедити лекара пратиоца за путовања дужа од два дана;
- ✓ Директор школе је обавезан да најкасније 48 сати пре путовања обавести надлежни орган унутрашњих послова о месту и времену поласка, броју аутобуса и путника - због контроле документације и техничке исправности возила;
- ✓ Одељењски старешина (или задужен наставник) је одговоран за безбедност, здравље и понашање ученика

16. ПРОГРАМ РАДА ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ

Циљ:

- развијање и неговање навике читања и коришћења библиотеке код ученика и наставника,
- развијање и промовисање правилне употребе свих облика извора информација,
- унапређивање библиотечког фонда

Задаци:

- сарадња са наставницима и ученицима,
- набавка библиотечке грађе, њено инвентарисање, класификација,
- издавање на коришћење ученицима и наставницима (задуживање и раздуживање),
- заштита и чување библиотечке грађе и периодична ревизија фонда

Програмски садржаји:

Садржаји у образовно – васпитном раду са ученицима:

- упознавање ученика са радом библиотеке;
- развијање навика ученика да пажљиво користе и чувају библиотечку грађу;
- пружање помоћи ученицима приликом прикупљања и писања вести за школске новине.

Садржаји везани за сарадњу са наставницима, стручним сарадницима и директором:

- коришћење ресурса библиотеке у процесу наставе;
- сарадња око обезбеђивања књижне и некњижне грађе за школску библиотеку коју користе наставници, стручни сарадници;
- информисање стручних већа, стручних сарадника и директора о набавци нове стручне литературе за предмете, дидактичко – методичке и педагошко – психолошке литературе;
- припремање и учешће у културним активностима школе;
- учешће у припремању прилога за школске новине и сајт школе.

Садржаје у библиотечко – информационој делатности:

- израда годишњег плана и програма рада библиотеке;
- систематско информисање ученика и наставника о новим књигама;
- функционално и естетско уређење простора библиотеке;
- припремање паноа о појединим ауторима, јубилејима, важним датумима и догађајима.

Садржаје везане за културну и јавну делатност школе:

- учествовање на културним догађајима школе и ван ње;
- сарадња са културним установама на нивоу града (организоване посете Градској библиотеци, тематске радионице...)

Начин остваривања програма:

Годишњим програмом рада школске библиотеке дефинишу се задаци и послови, који се даље разрађују и конкретизују. Утврђује се методологија и динамика реализације предвиђених задатака.

17. ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Циљ:

- Стварање безбедне средине за све учеснике васпитно-образовног процеса,
- Умрежавање свих релевантних институција и актера у циљу што адекватнијег реаговања на ситуације које угрожавају безбедност,

Задаци:

- Доношење општих аката од стране органа управљања (у складу са Законом о основама система образовања и васпитања), која уређују тематику везану за безбедност и здравље на раду запослених и ученика:
 1. Правилник о безбедности и здрављу на раду,
 2. Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време боравка у школи и свих активности које организује школа.
- Поштовање прописа и упознавање са начинима реаговања у случају ситуација које представљају потенцијалну опасност

- Именовање овлашћене, сертифициване фирме за вођење послова у вези са одржавањем безбедности и здравља на раду,
- Спровођење мера безбедности и здравља на раду,
- Превентивно и периодично прегледање и испитивања опреме за рад,
- Испитивања услова радне околине,
- Доношења акта о процени ризика,
- Оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад,
- Обука запослених из прве помоћи,
- Вођење евиденције везане за повреде на раду,
- Осигурања запослених од повреда на раду,
- Осигурање ученика од последица несрећног случаја (незгоде)
- Побољшање безбедности запослених и ученика: предавања саобраћајне полиције и ватрогасне службе
- Сарадња са државним органима, органима општине и другим субјектима и надлежним институцијама са којима је таква сарадња потребна у поступку обезбеђивања и спровођења мера безбедности

Начин остваривања програма:

1. Према Правилнику о безбедности и здрављу на раду, запослени у школи су дужни да:
 - поштују прописе о безбедности и здрављу на раду,
 - обавесте управу школе о свакој врсти потенцијалне опасности која би могла да утиче на безбедност и здравље на раду,
 - наменски користе средства и опрему личне заштите,
 - учествују у пружању прве помоћи приликом повреде на раду.
 - похађају обуку о могућим узроцима и опасностима од пожара, о употреби заштитне ватрогасне опреме и демонстрацији гашења пожара
2. Према Правилнику о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика за време боравка у школи и свих активности које организује школа, ученицима се обезбеђује право на заштиту и безбедност и то:
 - у школској згради и школском дворишту,
 - на путу између куће и школе,
 - ван школске зграде и школског дворишта,
 - за време остваривања образовно-васпитног рада или других наставних и ваннаставних активности које организује школа.

Одељењске старешине, предметни наставници и васпитачи су у обавези да у свакодневном контакту са ученицима, упознају ученике са могућим опасностима за време боравка у школи и интернату, као и са начином понашања којим би се те опасности могле избећи или отклонити.

Мере безбедности које школа спроводи:

- видео надзор,
- дојављивачи пожара,
- дежурство наставника и васпитача,

- присуство портира и дежурног ученика на улазу,
- закључавање интерната...

18. НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ДРУГИХ ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА ШКОЛЕ КОЈИ УТИЧУ НА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ РАД

18.1. Програм ране интервенције и пружања додатне подршке

Рана интервенција усмерена је на превенцију тешкоћа и на њихово ограничавање на најмању могућу меру, с циљем побољшавања здравља и добробити детета, њихових компетенција, минимизирањем развојних потешкоћа, ублажавања постојећих или потенцијалних потешкоћа, превенција функционалног погоршања, промовисање адаптивног родитељства и побољшање функционисања породице.

Додатна подршка обухвата скуп стручних послова дефектолога и логопеда којима се подржава и унапређује развој и учење деце и ученика са сметњама у развоју, а који стичу образовање и васпитање у типичним предшколским установама/школама.

Циљеви:

- Промоција значаја и програма ране интервенције на локалном нивоу,
- Пружање услуга ране интервенције (Школа као сервисни центар) и унапређивање услуга додатне подршке,
- Унапредити сарадњу са надлежним институцијама (Развојно саветовалиште Дома здравља, ИРК, ПУ "Наша радост", основне и средње школе на територији општине Суботица, Дом за децу ометену у развоју "Колевка")
- Скратити родитељска лутања и оснажити интуитивно родитељство,
- Подстицање сензо-моторног, емоционалног, социјалног и интелектуалног развоја деце/ученика,

Задаци:

- Информисање локалне заједнице о важности програма ране интервенције и врстама услуга доступних у Школском центру,
- Евиденција деце/ученика (на основу Решења ИРК) којима је потребна рана интервенција/додатна подршка,
- пружање додатне подршке ученицима са тешкоћама у учењу и сметњама у развоју (ИОП),
- Саветодавни рад са родитељима/васпитачима/наставницима
- Евалуација

Програмски садржаји:

Промоција програма ране интервенције:

- информисање заједнице путем електронских и писаних медија, друштвених мрежа и различитог промотивног материјала

Идентификација деце/ученика са потешкоћама и сметњама у развоју.

- анализа пристиглих решења ИРК,
- сагледавање постојећих ресурса школе,
- одређивање приоритета у складу са постојећим ресурсима

Израда плана третмана/подршке,

- дефектолошка процена,
- формирање “мини тимова” за пружање подршке деци/ученицима,
- израда плана третмана (врста и динамика третмана/подршке),
- помоћ у изради ИОП-а

Спровођење плана третмана/подршке,

- континуирано пружање услуга ране интервенције/додатне подршке,
- активно укључивање чланова породице у рад са дететом,
- саветодавни рад са васпитачима/наставницима

Праћење и евалуација

- праћење напредовања детета/ученика,
- извештај о напредовању,
- препоруке за даљи рад,
- извештавање надлежне школске управе о реализацији пружања додатне подршке,

Сарадња са релевантним институцијама (ИРК, Развојно саветовалиште Дома здравља, ПУ “Наша радост”, Дом за децу ометену у развоју “Колевка”, основне и средње школе, ЦЗСР)

- организовање и учешће на тематским састанцима,
- проток информација,
- дефинисање мера унапређења

Начин остваривања програма

- Годишњим планом рада тима за рану интервенцију дефинишу се задаци и активности, које се даље разрађују и конкретизују. Утврђују се расположиви ресурси и динамика реализације предвиђених активности
- Планиране активности реализују се у оквиру Саветовалишта Школског центра

18.2. Остваривање додатне подршке за ученике школе

Додатна подршка се односи на права и услуге које ученицима обезбеђују превазилажење физичких и социјалних препрека у циљу несметаног обављања свакодневних животних активности од значаја за укључивање у образовни процес, живот у заједници и напредовање.

Додатна подршка пружа се ученицима кроз индивидуалну наставу (третмане).

Области додатне подршке заступљене у Школском центру обављају стручњаци различитих области дефектолошке струке и то:

1. ЛОГОПЕДСКИ ТРЕТМАНИ (делатност логопеда)

Обухватају логопедску превентиву, детекцију, дијагностику, третман свих функција везаних за говор, перцепцију и продукцију оралног и писаног језика као и невербалну комуникацију, и саветодавни рад, протетику, здравствену едукацију деце и ученика, евалуацију логопедског рада.

ОПШТИ ЦИЉ логопедске делатности је превенција, дијагностика и рехабилитација говорно – језичке патологије, гласа, говорног и писаног језика и унапређивање комуникације, квалитета живота деце и ученика.

ЦИЉЕВИ РАДА

- Логопедска анамнеза
- Дијагностика логопедских поремећаја
- Логопедска превенција
- Логопедски третман
- Логопедска протетика
- Едукација и саветодавни рад
- Евалуација

ЗАДАЦИ И АКТИВНОСТИ

Рад са децом, ученицима обухвата:

1. утврђивање говорно-језичког статуса „логопедска дијагностика“;
2. развој психо-лингвистичке основе за говор, читање и писање;
3. развој унутрашњег рецептивног говора;
4. развој и корекција фонетске стране говора;
5. развој активног експресивног језика и говора;
6. кориговање ритма и темпа говора- муцања, брзоплетог говора и патолошки спорог говора;
7. корекција основног гласа;
8. корекција читања и писања «дислексја и дисграфија
9. развој орално-ларингеалних функција

2. СЛУШНЕ И ГОВОРНЕ ВЕЖБЕ (делатност сурдоаудиолога)

ЦИЉ И ЗАДАЦИ

Циљ програма слушних и говорних вежби је да се допринесе потпунијем остваривању развоја говора и језика као једног од основних задатака наставе са ученицима оштећеног слуха и другим сметњама, јер од степена развоја говора ове деце зависи успешан ниво васпитно-образовног рада.

ЗАДАЦИ су следећи:

- да се систематским коришћењем преосталих слушних способности помогне даљем развијању способности слушања гласова људског говора, као и да допринесу развоју говора,
- да се доприноси успешнијем развоју когнитивних и интелектуалних способности,
- да се омогући боља социјална комуникација са лицима интактног слуха и успешан ментални развој ученика са оштећеним слухом,
- да се допринесе успешнијем оралном комуницирању ових ученика у свакодневним приликама, као и чистој и јаснијој артикулацији на бази слушања,
- да се отклоне говорни недостаци ових ученика,
- да се системом слушних вежби побољша слушни и говорни статус ученика и омогући успешно савладавање васпитно-образовних садржаја,
- да допринесе бољем читању и разумевању говора са уста саговорника, а тиме учини говор приступачнијим за социјалну комуникацију.

ЦИЉЕВИ рада сурдоаудиолога су:

- правовремено и тачно дијагностиковање говорно-језичког статуса ученика помоћу тестова,
- правилна артикулација гласова српског језика
- корекција изговора гласова
- савлађивање функционалних промена у квалитету ларингалног гласа
- отклањање неправилности у читању и писању
- отклањање аграматизма и правилно граматичко изражавање
- отклањање поремећаја прозодијских елемената

ДИЈАГНОСТИКА

Одабир деце за третман врши се тестирањем. Тестови за говор и језик су показатељи говорно-језичког статуса и контролори рехабилитационе праксе.

I ТЕСТОВИ ЗА ИСПИТИВАЊЕ ГОВОРА И ЈЕЗИКА

- a) Тријажни артикулациони тест
- b) Глобални артикулациони тест
- c) Аналитички тест

II ИСПИТИВАЊЕ ОСНОВНОГ ЛАРИНГЕАЛНОГ ГЛАСА

- a) Ларингограм

III ИСПИТИВАЊЕ СУБГОВОРНИХ ФУНКЦИЈА

- a) Разликовање фонема
- b) Дискриминација африката
- c) Испитивање оралне стереогнозије

IV ИСПИТИВАЊЕ ЈЕЗИЧКИХ СТРУКТУРА

- a) Лингвограм
- b) Тест за вербално памћење
- c) Семантички тест
- d) Граматички тестови

V ТЕСТОВИ ЗА ИСПИТИВАЊЕ ЧИТАЊА И ПИСАЊА

3. РЕЕДУКАЦИЈА ПСИХОМОТОРИКЕ (делатност реедукатора)

Индивидуалне вежбе реедукације психомоторике доприносе отклањању или ублажавању специфичних тешкоћа или поремећаја у једној или више области

психомоторног и сензомоторног функционисања деце са тешкоћама и сметњама у развоју и омогућују им даље успешније учење и развој.

САДРЖАЈИ:

1. РЕЕДУКАЦИЈА ПСИХОМОТОРИКЕ

- вежбе за дефинисање доживљаја телесне целовитости
- вежбе за доживљај гестуалног простора
- вежбе за осамостаљивање покрета
- вежбе за уједначавање тонуса
- вежбе за откривање, стабилизовање и усмеравање латерализованости
- вежбе за оријентацију у објективном простору
- вежбе доживљавања и овладавања ритмом
- вежбе за процену трајања и оријентације у времену
- вежбе координације покрета
- вежбе за контролу импулсивности
- вежбе за препознавање облика и тежина
- вежбе за уочавање присуства другог
- вежбе пасивним покретима

2. СТИМУЛАЦИЈА КОГНИТИВНИХ СПОСОБНОСТИ

- стратегије пријема и обраде информација
- стратегије памћења и учења
- стратегије организације информација и планирања активности

3. РАЗВОЈ ПРАКТИЧНИХ ВЕШТИНА

- функционални тренинг животних вештина
- дневне рутине
- функционални тренинг социјалног понашања
- модификација стереотипног понашања

Индивидуалним вежбама реедукације психомоторике обухваћена су деца припремног предшколског и ученици основношколског и средњошколског узраста свих врста ометености.

Индивидуална настава се остварује на основу резултата дефектолошке процене и у складу са израђеним индивидуалним плановима рада за свако дете/ученика.

Вредновање постигнућа деце/ученика реализује се континуираним праћењем и проучавањем развоја, напредовања и статуса ученика.

4. ПРЕВЕНТИВНО КОРЕКТИВНЕ ВЕЖБЕ (делатност соматопеда)

ЦИЉ ПРЕВЕНТИВНО-КОРЕКТИВНИХ ВЕЖБИ И ИГАРА

Циљ превентивно - корективних вежби и игара је отклањање или ублажавање специфичних моторичких потешкоћа корекцијом или реинтеграцијом погрешно успостављених или изгубљених образаца покрета, усвајање пожељних облика моторичких шема покрета. Комплексност приступа утиче на превазилажење потешкоћа у развоју, како би се достигао оптимални степен функционисања, а сходно захтевима, потребама и способностима сваког детета/ученика.

ЗАДАЦИ ПРЕВЕНТИВНО-КОРЕКТИВНИХ ВЕЖБИ И ИГАРА

- Развој моторичких и когнитивних способности које ће омогућити максимално укључивање и учествовање детета/ученика у васпитно-образовном процесу
- Превенција и корекција непожељних образаца моторичког понашања
- Подизање мотивације за учење и рад
- Развој самопоуздања и формирање позитивне слике о себи и свом телу код детета/ ученика што доприноси бољој комуникацији и социјализацији детета/ученика
- Развој креативности кроз покрет и игру
- Пружање подршке породици кроз саветодавно-инструктивни рад

ФОНД ЧАСОВА И ОБЛИК РАДА

Превентивно - корективним вежбама обухваћена су деца предшколског и ученици основношколског узраста са моторичким сметњама и вишеструком ометеношћу. На основу процене дететових/ученикових способности, израђује се индивидуални план и програм за свако дете/ученика, те се у складу са тим одређује и недељни број часова. Вежбе су стимулативне, реедукативне или активне психомоторне. У раду се користе методе стимулације, реедукације, компензације, неуропсихолошке рехабилитације и моторичко учење. Вредновање постигнућа деце/ученика се реализује континуираним праћењем развоја и напредовања детета/ученика.

ТЕМЕ/ОБЛАСТИ ПРЕВЕНТИВНО КОРЕКТИВНИХ ВЕЖБИ

1. Процена способности
2. Моторика
3. Координација
4. Мобилност
5. Оријентација
6. Перцепција
7. Доживљај телесне целовитости
8. Пажња
9. Памћење
10. Мишљење

САДРЖАЈ	ПРОГРАМ	ИСХОДИ
1. ПРОЦЕНА СПОСОБНОСТИ		– Допринети могућем и специфичном функционисању деце/ученика са моторичким поремећајима у социјалној средини применом методологије соматопедске процене и третмана моторичког понашања детета/ученика. – Достићи оптимални степен моторичког функционисања сходно специфичним захтевима, потребама и способностима сваког детета/ученика, кроз обухватни процес рехабилитационог програма рада.
2. МОТОРИКА	– Програм за развој опште моторичке спретности и окретности – Програм за уједначавање тонуса и осамостаљивање покрета – Програм за базичне моторичке обрасце – Програм за брзину, снагу и еластичност покрета – Програм за равнотежу и баланс – Програм за развој функционалне способности шаке и прстију – Програм за побољшање писања деце са моторичким поремећајима – Програм за развој графомоторичких способности – Програм за развој манипулативних способности	– Достићи одговарајући ниво усвојености вежби којима се утиче на корекцију погрешно успостављених и учвршћивање пожељних облика моторичких шема покрета. – Допринети ублажавању и отклањању сметњи и потешкоћа у праћењу и учествовању у настави деловањем на одређене сфере организованости моторичких функција. – До исхода се долази применом индивидуалног плана за свако дете/ученика, који се израђује на основу процене укупног статуса и моторичког функционисања детета/ученика.

	– Програм за манипулативну спретност руку – Програм базичних манипулативних способности	
3. КООРДИНАЦИЈА	– Програм координације тела у целини – Програм координације покрета екстремитета – Програм за развој визуомоторне координације	
4. МОБИЛНОСТ	– Програм овладавања алтернативним вештинама мобилности и позиционирања – Програм кретања уз помоћ помагала – Програм трансфера – Програм за развој мобилности	
5. ОРИЈЕНТАЦИЈА	– Програм за развој оријентације у времену – Програм за развој оријентације у простору	
6. ПЕРЦЕПЦИЈА	– Програм за развој визуелне перцепције – Програм за развој аудитивне перцепције – Програм за развој тактилне перцепције – Програм за развој олфакторне перцепције – Програм за развој густативне перцепције – Програм за развој кинестетичке перцепције	
7. ДОЖИВЉАЈ ТЕЛЕСНЕ ЦЕЛОВИТОСТИ	– Програм за доживљај тела у целини – Програм за латерализованост	
8. ПАЖЊА	– Програм за развој пажње - усмеравање, расподела, одржавање, флексибилност	
9. ПАМЋЕЊЕ	– Програм за развој визуелне меморије – Програм за развој аудитивне меморије	

5. ТРЕТМАН СЕНЗОРНЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ (делатност сензорно интегративног терапеута)

Индивидуалним вежбама реедукације психомоторике обухваћена су деца припремног предшколског и основношколског узраста.

Сензорна интеграција је неуробиолошки процес примања и обраде информација које путем чула долазе у мозак. Ова активност омогућава мозгу да организује и интегрише све чулне информације (стимулусе) те их тако интегрисане користи за кретање, учење и понашање.

Сензорно интегративна интервенција је усмерена на побољшање способности детета/ученика да се интегрише у стално променљивом окружењу предмета и просторних односа.

Третман заснован на сензорној интеграцији је дефинисан као програм интервенције који укључује смислене терапијске активности које карактерише појачан осећај, посебно тактилни, вестибуларни и проприоцептивни, активно учешће и адаптивна интеракција.

ЦИЉ ТРЕТМАНА СЕНЗОРНЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

- Оспособљавање појединца за успостављање стања свесности, што је важно за развој пажње која је темељ правилног примања информација које долазе из самог појединца и окружења у којем живи, те истраживање простора око себе и усвајање нових знања.
- Организација примљених осећаја у конкретне употребљиве информације. Одговарајуће информације „из“ и „о“ нашем телу омогућавају усвајање нових моторичких задатака.
- Усвајање основних појмова учења што је и суштински фактор у интеграцији деце/ученика са неуроразвојним и моторичким сметњама у процес образовања.

ЗАДАЦИ ТРЕТМАНА

- Управљање сензорним уносом / нормализација сензорне обраде
- Подстицање целокупног развоја личности
- Подстицање мотивације као главног покретача активности
- Развој пажње
- Иницирање идеације
- Побољшање моторичког планирања
- Организација понашања/саморегулација
- Повећање самопоуздања и самопоштовања

ПРИНЦИПИ:

- Изазов примерен детету/ученику који ће му осигурати искуство успеха у смисленим активностима
- Фокус третмана је сензорно искуство у игри и смисленим активностима које ће подстаћи адаптивне одговоре, тј. оспособити дете/ученика за коришћење нових и корисних стратегија у изазовима које окружење поставља пред њега
- Процена, евалуација и третман кроз прилагођавање и промене сензорног окружења које ће осигурати бољу обраду

- Активно учешће детета/ученика у смисленим активностима (контекст игре)
- Детету/ученику усмерен и индивидуализован терапијски приступ

НАЧИНИ ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

У третман сензорне интеграције укључују се деца/ученици са дисфункцијом (тешкоћама) сензорне интеграције, саморегулације, поремећаја мишићног тонуса, сметњама у финој и грубој моторици, поремећајем моторичког планирања, слабом организацијом понашања, поремећајем перцепције, поремећајем будности...

Третман сензорне интеграције подразумева: процену, структурисање/планирање и спровођење циљаних активности у специјално опремљеној просторији – сензорној соби.

Сензорно интегративни педагог у установи рад остварује кроз индивидуални рад са ученицима, наставницима, родитељима/законским заступницима.

Рад у установи обухвата:

- идентификацију деце/ученика са дисфункцијом сензорне интеграције
- процену применом различитих техника, метода, упитника
- планирање третмана
- спровођење програма третмана - стимулацију кроз одабир стратегија и организовање активности у циљу подстицања адекватне сензорне обраде
- евалуацију
- саветодавно – инструктивни рад са родитељима/законским заступницима и наставницима

Сензорно интегративни педагог оптимално планира активности, а број часова за свако дете/ученика одређује на основу процене, приоритета и потреба детета и породице.

ПРОГРАМ ТРЕТМАНА

1. Процена сензорне дисфункције
2. Визуелна стимулација
3. Аудитивна стимулација
4. Олфакторна стимулација
5. Густативна стимулација
6. Тактилна стимулација
7. Проприоцептивна стимулација
8. Вестибуларна стимулација
9. Моторичко планирање

6. РАЗВОЈ СОЦИЈАЛНИХ ВЕШТИНА (делатност специјалног педагога)

ОПШТИ ЦИЉ:

Достизање оптималног нивоа социјализације и адаптације.

Циљ вежби социјалних вештина је да допринесу и потпомогну отклањању или ублажавању специфичних тешкоћа или поремећаја кроз подстицање просоцијалног

понашања, размену, помоћ, сарадњу, као и пријатне и позитивне интеракције и односе међу ученицима, вршњацима и одраслима.

СПЕЦИФИЧНИ ЦИЉ:

Развој вештина неопходних за свакодневно функционисање како у школи, тако и у окружењу; препознавање и освешћивање емоција; увежбавање и усвајање адекватног одговора на стрес и фрустрацију; усвајање комуникативних вештина; овладавање техникама превазилажења непријатних емоција.

Општи и специфични циљеви ће се остваривати кроз:

- Стимулацију когнитивних способности
- Стимулацију адаптивних вештина
- Стимулацију социјалних вештина
- Стимулација и разумевање вербалне и невербалне комуникације
- Модификација проблема у понашању

СПЕЦИФИЧНОСТИ И НАЧИН ПРИЛАГОЂАВАЊА

зависи од способности ученика које се процењују иницијалним тестирањем (настава), и/или дефектолошком проценом, на почетку школске године, а уз сарадњу одељењских старешина и стручне службе.

Индивидуални образовни планови ће се значајно међусобно разликовати (одабир тема, број часова по темама и исходи). Све теме предвиђене Глобалним планом рада дефектолога у индивидуалној настави, неће бити реализоване код сваког ученика. Оне се прилагођавају (по потреби се редукую и мењају) према образовним потребама, карактеристикама, интересовањима и способностима ученика са сметњама у развоју са којима радимо.

КОРИСНИЦИ: Третманом су обухваћени ученици - деца која испољавају потешкоће у адаптивним вештинама, са посебним акцентом на социјалне вештине и проблеме у понашању.

ФОНД ЧАСОВА И ТРАЈАЊЕ ОБУХВАТА:

Фонд часова се усклађује са потребама ученика. Трајање рада је континуирано током наставне године, према утврђеном плану активности и распореду.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА: индивидуално и/или групно.

НАЧИН ВРЕДНОВАЊА ПОСТИГНУЋА ДЕЦЕ/УЧЕНИКА:

Индивидуалне активности се не оцењују, али се прати и описно исказује кроз ниво усвојености стечених вештина ученика. Сагледавању ефеката индивидуалног третмана доприноси сарадња дефектолога са родитељима, другим наставницима, васпитачима, стручним сарадницима и другим чиниоцима образовног процеса.

КРИТЕРИЈУМИ ЗА ОБУХВАТ ДЕЦЕ/УЧЕНИКА:

- основна потешкоћа која је изражена у оквиру социјалних вештина
- дефектолошка процена специјалног педагога, наставника, стручне службе
- мишљење и препорука ИО тима
- новопридошли ученици
- превенција друштвено неприхватљивог понашања
- остало од значаја за будуће планирање третмана

АКТИВНОСТИ:

- Непосредни рад са децом, ученицима (опсервација, дијагностика, третмани)
- Планирање образовно-васпитног, односно васпитно-образовног рада
- Праћење и вредновање васпитно-образовног рада
- Саветодавни рад са васпитачима, учитељима односно наставницима деце корисника третмана
- Сарадња са директором, стручним сарадницима, пратиоцима деце - ученика корисника третмана
- Вођење евиденције, припреме за рад
- Учествовање у изради ИОП-а за ученике и присуствовање састанцима ИОП тимова
- Стручно усавршавање у складу са афинитетима и могућностима
- Учествовање у раду стручних органа и тимовима наше школе.

18.3. Програм знаковног језика

Циљеви:

- Ширење свести о знаковном језику као средству комуникације,
- Превазилажење комуникационе баријере,
- Промоција знаковног језика

Задаци:

- Информисање локалне заједнице о важности знаковног језика као средства комуникације особа оштећеног слуха,
- Организовање радионица знаковног језика,
- Снимање видео речника знаковног језика
- Учешће на локалним манифестацијама

Програмски садржаји:

Израда промотивног материјала

- штампање флајера са дворучном азбуком, основним гестовима и саветима за комуникацију са особама оштећеног слуха,
- снимање видео речника знаковног језика различитих тематских области

Радионице знаковног језика

- сарадња са ПУ “Наша радост”, основним и средњим школама,
- сарадња са удружењима грађана,
- реализација радионица (у Школском центру или установама сарадницама) у групама од око 20 учесника,

Учешће на локалним манифестацијама

- Дан града
- Међународна недеља глувих и наглувих
- Дечија недеља
- Недеља особа са инвалидитетом

Начин остваривања програма

Годишњим планом рада тима за промоцију знаковног језика дефинишу се задаци и прави програм активности, који се даље разрађује оперативним планом у складу са бројем радионица и узрастом учесника.

19. ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАНОВИ

Поштујући специфичности и индивидуалне мгућности ученика осмишљавају се индивидуални образовни планови којима се наставници руководе у раду са ученицима. Индивидуални образовни планови свих ученика чине прилог школског програма.

Анекс 1 – Индивидуални образовни планови.

20. УЧЕНИЧКА ЗАДРУГА ДОСИТЕЈЦИ

Основана у складу са *Правилником о ученичким задругама („Сл. Гласник РС“, бр. 96/2021).*

➤ Претежна делатност:

47.19 – Остала трговина на мало у неспецијализованим продавницама

16.29 – Производња осталих производа од дрвета, плуте, сламе и прућа

47.91 – Трговина на мало посредством поште или преко интернета

Ученичка задруга, сходно Правилнику, може обављати и друге делатности, независно од тога да ли су одређене оснивачким актом, односно производњу и продају произведених финалних производа, израду производа и пружање услуга за потребе школе, прикупљање секундарних сировина, пружање услуга трећим лицима из одговарајућих области и друге делатности којима се *унапређује образовни и васпитни рад школе и ученика.*

➤ Лого задруге:

Циљ ученичке задруге је да ученицима омогући професионално усмеравање и развијање предузетничког духа, формирање радних навика, овадавањем основним елементима процеса производње, пружања услуга, развијање свести о колективном духу, сарадњи и међусобном разумевању и солидарности као и остваривању доприноса у уређивању и развоју школе.

IV ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Праћење остваривања школског програма вршиће се плански, систематски и континуирано, а одвијаће се кроз:

- ✓ састанке Стручног актива за развој школског програма;
- ✓ седнице Наставничког већа;
- ✓ праћење постигнућа ученика;
- ✓ размену искустава са другим школама;
- ✓ примену тестова, упитника...;
- ✓ праћење реализације планова и програма;
- ✓ сарадњу са родитељима;
- ✓ сарадњу са локалном заједницом;
- ✓ сарадњу са стручним службама;
- ✓ евалуацију реализације акционих планова;
- ✓ евалуацију реализације Школског развојног плана